

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया लय-पौ

धल-पौ

महास्थविर महेन्द्र

विषय	पौल्या
बुद्ध-वचनमृत	
तथागतया धर्मचक्र—'नुगः'	१३८
यःपुता (कविता)—'कुमार'	१४०
सामाजिक बन्धन—श्री मा० कुलरत्न ब्रजाचार्य	१४१
प्रतीक्षा (कविता)—श्री सूर्य बहादुर 'पिवा'	१४२
मूर्ख—अ० श्री चन्द्रगुप्त	१४३
मां (कविता)—श्री आशाराम शाक्य	१४४
मैत्री भावनाया अभ्यास—श्री प्रो० लालजोराम शुक्ल	
अ०—भिक्षु बुद्धचोष	१४५
जीवन-गुठि (कविता)—श्री "मुक्त"	१४६
श्री सारिपुत्र...धातुयात्रा—भिक्षु अश्वघोष—	१४७
स्वां (कविता)—श्री सूर्यचन्द्र 'भोमि'	१४८
ज्ञान—श्री धुयास्वां 'सायमि'	१४९
नेपाली—श्री बलराम सिंह 'नेपाली'	१५०
ब्रह्मचर्य—भिक्षु संवर	१५१
भसुका—श्री स्वयम्भूलाल 'श्रेष्ठ'	१५२
सुधारवादी व क्रान्तिकारी बुद्ध—श्री 'चांद'	१५४
हे देव ! (कविता)—श्री हृदयचन्द्र सिंह	१५५
उगुं थुगुं—सकसिगुं	१५६
दिवंगत दायिका लुमंका (कविता)—श्रामणेर सुदर्शन	१५८
जीवन छ्यले सेकी (")—भिक्षु विवेकानन्द	"
वसन्त (")—श्री ज्ञानज्योति शाक्य	"
स्वम्ह कृतज्ञ पासापि—श्री हीरालाल उपासक	१५९
समाचार—	

वर्ष ६

पूर्ण संख्या ६६

चिल

धर्म संघ

बुद्ध संवत् २४९६

१०७३

थुगु अंकया १०)

दच्छिंया चन्दा ३)

धर्मोदय विहार कालिम्पोंग

श्वला झी सकसिनं सिया च्वंगु दु कि धर्मोदय सभाया प्रधान कार्यालय धर्मोदय विहार, कालिम्पोंग खः । स्थानीय श्रद्धालुपिनि तथा अन्य सज्जनपिनि सहयोग व सहायता झीत पावे जुयाच्वंगु नं दु । तर विशेषं मालाच्वंगु भगवान बुद्धया मन्दिर छगू अन मदुगुलिं धर्मोदय विहार कालिम्पोंगया शोभा मदया च्वन । मन्दिर दयकेया लागी कमसेकम नीन्यादोति दाँ माला च्वंगु दु । यदि सुनानं श्व पुण्य कार्यया लागी चन्दा बोगुइच्छा दुसा क्वे च्वया तैगु ठीकानाय् चन्दा छ्वया है दीगु कष्टयाना दिसँ । सकसिनं श्व महान पुण्य कार्यया लागी याकनं गाक् सहयोग व सहायता बी धयागु आशा व विश्वास दु ।

भिक्षु महानाम
४, रामजीदास, जेटिया लेन,
कलकत्ता--७ ।

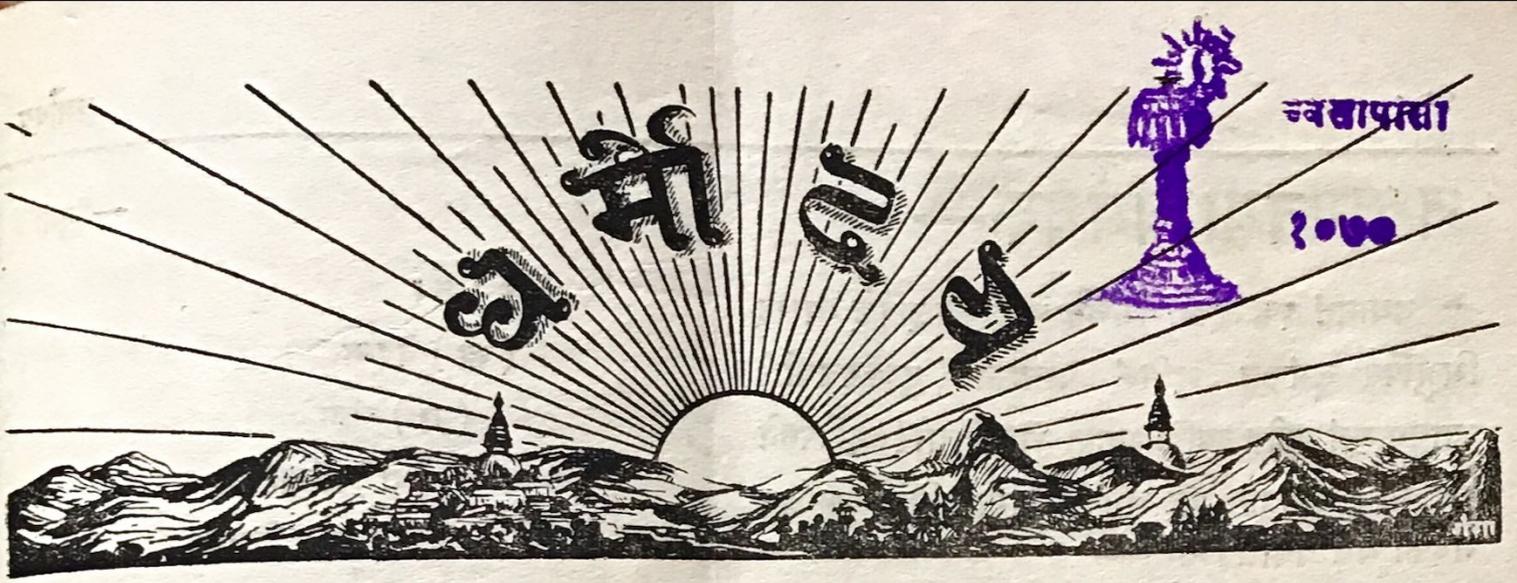
निवेदक—
स्थानीय भिक्षु
धर्मोदय विहार, कालिम्पोंग ।

ग्राहक भाजु मैजुपिन्त

आपालं ग्राहक भाजु मैजुपिनिगु कछलां निसैंयागु ग्राहक चन्दा मवोगुलिं लुम्बिनी विशेषांक व जनवरी, फरवरी श्व मार्च अंक तकं धर्मोदय छ्वया हय् मछिना च्वन । अकिं याकनं थःगु ग्राहक चन्दा बिया हया दीगु कष्ट याय् माल । थुगु देँ ग्राहक जूपिं ग्राहक भाजु-मैजुपिन्त लुम्बिनी विशेषांक छगू सिन्ति उपहार प्राप्त ज्वी । अवसर चुके याना दी मते । विशेषांक फुईन ! अकिं याकनं ग्राहक चन्दा छ्वया हया 'लुम्बिनी विशेषांक' कया तया दिसँ । लिपा दै मखु ।

व्यवस्थापक-धर्मोदय

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता--७

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ६

कलकत्ता

फाल्गुन वि० सम्वत् २००६
मार्च ईश्वी सन् १९५३

अंक ५

बुद्ध-वचनमृत

“भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु निन्दायात वा धर्मयागु निन्दायात वा संघयागु निन्दायात धका छिमिसं व निन्दाया-म्हसिया प्रति न वैर भाव तय् ज्यू, न तँ हे पिकाय् ज्यू ।”

“भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु, धर्मयागु वा संघयागु निन्दायात धाय्वं व खना तँ पिकाल, खिन्न जुल धाःसा थुकिं छिमित हे हानी ज्जी ।”

“भिक्षुपिं ! यदि सुनानं जिगु, धर्मयागु वा संघयागु निन्दायात धासा छिमिसं विचाया थ्व दोष दु कि मद्दु, थ्वं धागु ठीक जूला मज्जू, सत्यला असत्य ।”

—दीघ निकाय

तथागतया धर्मचक्र—

—“नुगः”

तथागतं दके न्हापां धर्मचक्र चाहीकेत इपिं हे न्याम्ह
भिक्षुपित लुमंकल गुमिसं अनशन (दुष्करचर्या)
त्यागयाय्वं पतीत व्यक्ति भाःपा भ्रम विचारं ऋषिपतने
च्वं वन । भगवान बुद्ध अन विज्याना इमिगु फुक्क भ्रम
मदेका थथे धया विज्यात—

“भिक्षुपिं ! थ्व निगू अति (प्रमाणं अपोगु) यात
सेवन याय् मज्यू (क) कामभोगे (=सुखे) लिप्त
ज्वीगु (ख) शरीरयात आपालं कष्ट पीड़ा बीगु । थ्व
निगू अतिवादयात तोःता जिं मध्यम मार्ग लुइका ।
थुकें हे शान्ति प्राप्त याय् फे ।”

संसार व जीवन दुःखकर खः । उकीयात निरोधया-
यगु इच्छा जूसा न्हापां दुःखयातनिं बांलाक म्ह सीके
माः । व खः आर्यपिसं सत्य थहरे याना तःगु “प्यंगू
आर्य सत्य ।”

दुःख—

दुःख छु खः ? सुख छु खः ? धात्थें गौरं विचा
यासा खनी सुख व दुख रूपे (=चीजे) मखु । इच्छित
व अनिच्छित गोचरे खः । गुलिसित गुगुं चीजया
अनुभव दुःख तासा गुलिसित सुख । न्हाबलें यन्त्र
वस्तूस (मोट्ट, ट्राय्म, वायुयान) च्वनीम्हयात प्रकृतिया
मुले न्यासी वनेगु वा वाउंसे च्वंगु सिमाथा क्वे छको
थसः मसः पाया चनेगु सुख ताई । न्हाबलें प्रकृतिया
मुले च्वना च्वनीम्ह मनूयात वा न्हाबलें न्यासीवना
च्वनीम्ह मनूयात छको मोट्टे, ट्राय्मे, वायुयाने च्वना
वनेगु सुख अनुभव ज्वी ।

बुद्धं धया विज्यात दुःख मेगु मखु । मूल दुःखला
पंचस्कन्ध खः । गदले तक थ्व न्यागू स्कन्ध दै अबले
तक जन्म, बुद्धा, रोग, शोक, खिन्नता, इच्छितरूपं पूर्ण
मज्वीगु, योपिं नाप बाया च्वने मालीगु, मयोपिं नाप
हना च्वने मालीगु आदि नाना प्रकारया दुःख दै ।
अकिं पञ्च स्कन्ध निरोधया लागी थकेयात सीके माली—

(क) रूप

(ख) वेदना

(ग) संज्ञा

(घ) संस्कार

(ङ) विज्ञान

(क) रूप=प्यंगू महाभूतं (=प्यंगू तत्वं) वने जुया
च्वन ।

(ख) वेदना=रूप व विचारया सम्पर्क ज्वीव सुख
दुखया अनुभवयाई । व हे वेदना ।

(ग) संज्ञा=संस्कार द्वारा म्हसीका काइ ।

(घ) संस्कार=संस्कार ।

(ङ) विज्ञान=चेतना, मन ।

दुःखया हेतु तृष्णा—

तृष्णा—काम-तृष्णा, भव-तृष्णा, विभव-तृष्णा ।
इन्द्रियया गुलि प्रिय विषय ज्या खः व फुककं विषयनाप
संपर्क वा हीशं तृष्णा उत्पादन ज्वी । तृष्णाया कारणं
द्वेषता दया वई । राज्यं-राज्य विरोध, जातं-जात,
त्वालं-त्वा, छेंखा-छेंखां, मां व काय्, दाजु-किजा अम्ह
कला व भात तकं कलह, विग्रह विवाद याना छम्हसें
मेम्हसित लहातं, कथिं, शस्त्रं प्रहारयाई, आक्रमण याई ।
हि बाः न्हाई । मने अदला-बदलाया ईर्ष्याता व अभि-
मान ज्वी । थ्व फुककं तृष्णाया कारणं जूगु खः ।

दुःख निरोध—

दुःखया हेतु तृष्णा, अले तृष्णाया निरोध हे दुःखया
निरोध खः । तृष्णा गुलि तापाका लूत उलि हे दुःख
तापाना वनी । प्रिय विषये विचार विकल्प गबले मदै
अबले तृष्णा मदै । तृष्णा निरोध ज्वीव उपादान
(=विषय मुंकेगु) निरोध ज्वी । उपादान निरोध ज्वीव
भव(लोक) निरोध ज्वी । भव निरोध ज्वीव जन्म
निरोध ज्वी । जन्म मदैव बुद्ध, मरण, शोक, पीड़ा,

मनया खिन्नता फुक्कं हे नष्ट ज्वी । श्व हे बौद्ध
धर्मया लक्ष्य खः ।

दुःख विनाश मार्ग—

दुःख निरोधयालागी भगवान बुद्धं च्यापू लँ
क्वनाविज्यात । व श्व हे खः—

प्रज्ञा	{	धात्थेंगु दृष्टि
		धात्थेंगु संकल्प
शील	{	धात्थेंगु वचन
		धात्थेंगु कर्म
		धात्थेंगु जीविका
समाधि	{	धात्थेंगु प्रयत्न
		धात्थेंगु स्मृति
		धात्थेंगु समाधि

प्रज्ञा—

धात्थेंगु (सम्यकगु) दृष्टि (विचार) कायिक
वाचिक मानसिकया भिंगु मभिंगु कर्मयात पूरा पूरा
खंकेगु ज्ञानया दृष्टियात हे धात्थेंगु दृष्टि (सम्मा दिट्ठि)
धाई । भिंगु व मभिंगु थथे :-

	मभिंगु	भिंगु
कायं	स्याय्गु (सकसितं थः समान खनेगु)	मस्याय्गु
	ख्वीगु	मदुम्हयात वीगु
	व्यभिचार	सदाचार
वचनं (म्हुतुं)	मिथ्या भाषण	सत्य खँ लहाय्गु
	चुगली	चुगली मयाय्गु (उपेक्षां च्वनेगु)
	छाक वचन लहाय्गु	नाईक

जनप्रिय खँ लहाय्गु

गफी खँ लहाय्गु मोक

जक खँ लहाय्गु

मनं	{	लोभ	त्याग (अलोभ)
		प्रतिहिंसा	अप्रतिहिंसा
		मिथ्या धारणा	सम्यक धारणा

धात्थेंगु संकल्प—राग, हिंसा, प्रतिहिंसा अलग
ज्वीगु संकल्पयात हे धात्थेंगु संकल्प (सम्मा संकप्पो)
धाई ।

शील—

धात्थेंगु वचन—भूठा, चुगली, कटु भाषण, स्वा
मदुगु खँलहाय्गुलिं तापाना धात्थेंगु, थःत व मेपिन्त
हीत ज्वीगु, ज्याय् खयले दुगु, म्हुदुल्लुगु खँ लहाय्गुयात
हे धात्थेंगु वचन (सम्मा वाचा) धाई ।

धात्थेंगु कर्म—हिंसा, मेपिनिगु वस्तु ख्वीगु
व्यभिचार कुकर्म विपरित ज्यायाय्गुयात हे धात्थेंगु
कर्म (सम्मा कम्मन्तो) धाई ।

धात्थेंगु आजीविका—खराब इलम द्वारा आजी-
विका मयाय्गु भिंगु इलम द्वारा जीवन पालनयाय्गु-
यात हे धात्थेंगु आजीविका (सम्मा आजीवो) धाई ।

बौद्ध-दर्शने खराबगु इलम थुकीयात क्वनातल :-

[१] हथियार मीगु

[२] जीव मीगु

[३] ला मीगु

[४] एला मीगु

[५] विष मीगु

समाधि—

धात्थेंगु प्रयत्न—(कोशिश) इन्द्रिय संयम, खराब

मनोभाव रोकेयायुगु, धात्थेंगु भावना मने जागृतयायुगु।
दै च्वंगु भिंगु मनो भावनायात भन वृद्धियायुगु, मभिं-
गुयात छेदन यायुगु उकीयात प्यंगू सम्प्रदान धाई।—

- (१) दै च्वंगु अकुशल धर्मयात मदेकेगु कोशिश !
(२) मदुगु अकुशल धर्मयात दहे मदेकेगु
कोशिश ।
(३) दै च्वंगु कुशल धर्मयात बढेयायुगु कोशिश !
(४) मदुगु कुशल धर्मयात देकेगु कोशिश !

धात्थेंगु स्मृति—काय, वेदना, चित्त व मनया
धर्म स्थिति उकीया मलीनता ज्वीगु, क्षण क्षणे स्यनीगु
होशतया च्वनेगु। संक्षिप्तं मभिंगु विचार मने पलख हे
मतेगु, भिंगु विचार सदा स्थिर यानातेगुली स्मृति (होश)
तया च्वनेगुयात धात्थेंगु स्मृति (सम्मा सति) धाई।

धात्थेंगु समाधि—चिन्तना एकाग्रता (एकगता)
यात धाई। गुगु समाधि द्वारा मनया मल हटे याना
आपा चञ्चल ज्वीगुलि रोके याई उकीयात धात्थेंगु
समाधि (सम्मा समाधि) धाई।

यःपुता

—“कुमार”

(१)

यः पुता ! छंगु चंचल बानि
स्वै च्वने यै पुस्ये चाःगु मगानि
अजाः जुया आः नाकं सनाः ला
न्वानाः ग्याना जक बिस्युं वना ला ?

(३)

कोमल पालिया शूक्ष्म निशानि
आःतक जिगु सो मुले महूनि
से से थ्वैत का दा धयाः ला
अकिं ग्याना छ सुलाः च्वना ला ?

(२)

माँ माँ धागु अस्फुट वाणी
न्यनाः च्वनेगु जित अति यः नि
मखु मखुगु खँ न्वानाः जकं ला
बोबिल भालपा अकिं सुलाः ला ?

(४)

यः थें छंत मते व दिं दिनी
ख्वया क्यनीगु भस्स लुमंनी
ख्वेका तैतल जितः धकाः ला
उकीया बदला कागुज्वी खः ला ?

(५)

वियोग छंगु अती वेचैनि
थौतक ख्वबि सोः वःगु मदीनि
साःस छगू दनि हानी कन्हे ला
अले तिनि ख्वा क्यने धका जुया ला ?

सामाजिक बन्धन

—श्री मा० कुलरत्न वज्राचार्य

मनू समाजे गुलि आश्चर्यगु बन्धन प्रथाया चलन खने दु शायद उलि गुगुं पशु समाजे हे नं खंके फे मखु। खःतु न्हापां मनू पशु सिबे बुद्धिमान जुया वस्येलि वं लिपा हे जक अनेक किसिमया रीति रिवाज प्रथा आदि दयकूगु खँ सिद्ध जू। तर वर्तमान अवस्थाय् थव हे अनेक किसिमयागु प्रथाया कारणं हे मनू समाजं पशुया सिबे नं अपो दुःख सीमाला च्वंगु दु। थव फुक्क विभिन्न देशे विभिन्न प्रथा अर्थात् छगू हे देशे नं आपालं किसिमगु समाज व प्रथा दयाच्वंगु इतिहास ला अवश्य दे। तर थव इतिहास छु ध्येय कया जग वसे जूगु खः, थव निर्णय याय्त सुं विद्वान कटिबद्ध जूगु खने मदु। छाय् धाःसा न्हाथेजागु प्रथा नं चालुयानातय्त हे कोशिश याना च्वनी। फल स्वरूप हरेक समाजे आपालं बाधा पिहाँ वया च्वनी। खँया तात्पर्य छु धाःसा गुलि विभिन्न प्रकारया समाज दु। थव हरेक समाजे दुनेयागु अन्ध विश्वास धाय्ला छु धाय् अर्थात् हरेकसिगु खराबी सिद्ध जुया वोगु फुक्क निर्मूल याना छगू जक न्हूगु प्रथा पिकाल धाःसा छु नतीजा पिहाँ वैगु खः? थथे छको छाय् फुक्क समाजया प्रतिनिधित च्वना निर्णय मयायगु? अन्यथा विभिन्न प्रथा दयकातयगुली नं छगू अद्भूत विज्ञान सुला च्वंगु दुला, थय नं धाय् मफु। यदि हरेक प्रथा नं असल हे जूसा चेले हे जुया च्वंके व्यु। थुकी छुं आपत्ति मदु। तर थथे मजुस्ये छगूली गजागु दृष्टि विचार ज्वीगु खः मेगुली बिलकुल विपरीत दृष्टि विचार ज्वीगुलि याना मनूतय्त बडो हे आश्चर्य जुया च्वन कि थव संसार छु खः? थुकीया छु ध्येय? थुकी छुं लाभ दु वा मदु? थव प्रथा गथे पिहाँ वया च्वंगु। अर्थात् थुकिया वास्तविकता छु? थव सीकेगु अत्यन्त आवश्यक जुया च्वन।

न्हापाया जमानाय् अर्थात् आःनं छगू समाजं मेगु समाजयात दैत्य वा म्लेच्छ धाइगु जुया च्वन (सम्भव दु थव हे कारणं नेपालया बौद्ध मार्गीतय्सं हिन्दू धर्मया व्यवहार याना च्वंगु)। तर आधुनिक वैज्ञानिकतय्सं कदापि थथे धाई मखु बरू हरेक समाज व प्रथा दया च्वंगु कारण मनू समाज विकाश याय्त प्राचीन बुजुर्गतयगु छगू काल्पनिक प्रयास खः धका धया च्वंगु दु। गथे पुराणया दृष्टि लंकावासीपिं फुक्क राक्षसत खः धका कल्पना याई। तर आधुनिक विद्वानतय्सं कदापि थथे धाई मखु। रामचन्द्र छम्ह मनू हे जक खः। गुम्हसिनं हिन्दू धर्मया पक्षकाल। अथे हे रावण नं छम्ह मनू हे खः। व विपक्ष धर्मी जुल। उदाहरणार्थ छुं संक्षिप्त प्रथा क्वे च्वयागु दु। गुगु आःनं राम व रावण या दृष्टि नं स्वयफु। वैज्ञानिक ढङ्गं नं स्वयफु। तर थव छगू विचारणीय खँ खः कि न्हापा हिन्दू धर्मी-तय्त थःगु हे हिन्द देश दु। इमि ल्वाय्माः केवल लंका वासीत नाप। तर वर्तमान युगे छगू हे देशे, त्वाले, गामे, विभिन्न प्रथायापिं समाज मुनाच्वंगु दु। तसर्थ विपक्ष समाजया धर्मयापिं नाप ल्वाय्गु अनुचित अथवा असभ्य थहरे ज्वी धुंकल। बरू एकता, समता, सहयोगया पाठ मव्वंस्ये मजीधुंकल। यद्यपि आःनं असभ्य, मूर्ख, हठी मनूतयगु संख्या यक्को दनि तथापि थुमिगु साहस म्ह जूगु खने दु। नत्र छुं दे न्हापा यले, ये, ख्वपे, गामे (हिन्दुस्ताने नं) साम्प्र-दायिक ल्वापु जुया हे च्वनीगु। थव ल्वापुया कारण सामाजिक प्रथाया सिनं बेमेलं हे सिद्ध जू। उकीया संक्षिप्त उदाहरण थथे :—

छगू समाजे जातीयताया छुं गुंजायस मदुसा, विपक्ष समाजे बौ काय् हे ज्या चले मजू। छगू समाजे दोहँ साया ला नय् ज्युसा मेगु समाजे दोहँ महादेव,

सा लक्ष्मी धका पूजा याइगु । छगू समाजे पाजुया
 म्हाय् दाजु वा ककाया म्हाय् लिसे विवाह चले जूसा
 मेगु समाजे न्हय् पुस्ता थवं कात्तले नं विवाह चले
 मजू । छगू समाजे हरेक मिसातयसं दर्जनों निजंतनाप
 खुलास्त विवाह याय् ज्यूसा मेगु समाजे छम्ह बाहिक
 मेम्ह मिजं नाप सम्बन्ध तयगु सिबे आत्म हत्या याय्गु
 धर्म धयातगु दु । व हे समाजे पुरुषं दर्जनों विवाद
 याय्गु धाःसा निषेध मजू । थथे हे धर्म नं अन्ध
 विश्वासं भरे जुया च्वंगु प्रतक्ष खने दु । छगू धर्म
 संसार अनित्य धया तःसा मेगुं धर्म नित्य धया तःगु दु ।
 छगूली अहिंसा धर्म धया तःसा मेगूली हिंसा धर्म धया
 तल । छगूली मूर्ति पूजा क्यना तःसा, मेगूली मूर्ति पूजा

निषेध धया तल । गुलिं धर्म आध्यात्मिक उन्नति हे
 जक धर्मयागु लं क्यना तःसा, मेगु मार्गे भौतिकवादे
 उन्नति याय्गु हे प्रथम कर्तव्य खः, आध्यात्मिक द्वितीय
 श्रेणी धया तल । मेगु द्वलं द्व अन्ध विश्वासं भरे
 जुया च्वंगु धार्मिक कल्पनाया उल्लेख याना च्वनेगुला
 ख्यले हे मंत । च्वे धयागु मुख्य मुख्यगु फुक्क विषये
 नं छगू छगू तथ्य अवश्य दय्फु हरेकसिनं थःगु हे
 जक रहस्य ज्वना मेगु नाप कडा विरोध याय्गु मूर्खता
 हे खने दत । तसर्थ थ्व समयं थःगु हे जक रहस्य
 बल्लाका अनेक बन्धनया खिपः तथा पना ख्याय्त
 सनेगु ठीक थें च्वं ? अर्कि फुक्कसिनं थः थःगु खिपः
 छ्वासुका छपु हे खिपः दय्केगु यासा छु ज्वी थें च्वं ?

“प्रतीक्षा”

—सूर्य बहादुर “पिवा”

दंसां-घंसां छं जित याद
 बिया च्वंगुलिं लोमंके मफुत,
 उकिया निंति जीवन-पासा
 मजूनिसां नं धाय् जिल छंत ।

छंगु प्रतीक्षाय् म्वाना च्वना जि !

भीगु बिचे ला प्रेम दयांलि
 थ्व जीवने गुलि दुख ज्वी धुंकल,
 तर अमिसं ला थिय हे मफु जित
 छंगु प्रतीक्षां ऐलांथें कल ।

छंगु प्रतीक्षाय् म्वाना च्वना जि !

म्हगसे छंगु याय् दु दर्शन
 उर्कि न्हि जित ला भ्याः हे मेल,
 रोगति ग्यन दिन वर्तमानया
 याकनं उर्कि छ वैद्य जुया वा !

छंगु प्रतीक्षाय् म्वाना च्वना जि !

पीडिततय्गु पीडा लंका
 बियेगु यातला धर्म हे धाःका,
 धर्म यासे छं का वा पुण्य
 मनसाय् थःगु याय्त पूर्ण ।

छंगु प्रतीक्षाय् म्वाना च्वना जि !

भीके इच्छा देमाः खालि
 सकसिनं भीत याः वै ग्वाःलि,
 याय-मयाय् थें याय्गुया सिकं
 निराश यानाः व्यु वरु भि व ।

छंगु प्रतीक्षाय् म्वाना च्वना जि ।

मूर्ख

अनु०—श्री चन्द्रगुप्त

“यमा, गोंगतय्के ह्याउंसे च्वंगु बांलागु कर्कि गनं बल हां मां ?”

“छु न्यनागु बाबु ? छ मचां न्यनीगु हे अजागु जक का ! सुपांय् च्वांय् वै च्वंगु गनं, फय् वैगु गनं ! याकनं तःधिनि जुलाय् अले अजागु फुक खँ सीके फै ।”

“तःधि जुल धाय् व सीके फु ?”

“फु...जुजु...फु...!”

“एसा छाय्ले मांनं धाय् मफुगु ? मां, छ यक्वं तःधिक ज्वी धुंकल मखुला ?”

“बाबु स्वाम्वा मदुगु न्यना जित ज्यापाःया वया च्वने मते मागु न्यं रे ।”

“ए जूसा मागु छु ले मां ?”

“व हे ला धयागु । छं मागु नं मस्युनिं, स्वागु नं मस्युनिं । अजागु सीगु तःधि ज्वीवतिनि का !”

“अर्किला धैगु, आःमां तःधिक मखुला । छाय् मांनं मागु मधयागुले ?”

“पुता, छंत आः धयां थ्वी मखु । तःधिक जुल धाय् वं धाय् ।”

“तःधिक ज्वी धुंकुपिं फुकसिनं स्यूला माःगु ?”

“स्यू पुता स्यू, जिम्ह हिरा, छ नं तःधिक जुल धाय् वं मागु फुक सीके फै ।”

*

*

*

“यमा, यमा, हुंकन लें मनूत छथ्व ल्वाना च्वंगु छाय् स्व मां !”

“पुता, ल्वाना च्वं थाय् वने मते ।”

“जि वने मखु, मां अपिं मनूत चकू उवना, चुपि ज्वना ल्वाय्त सना च्वन, छाय् अपिं ल्वागु हां मां ?”

“छुं छगू जुल ज्वीमा । मनूत ल्वाय्त तोमदुगु छु जक दु । बुं बांया लागी, मिसामासाया लागी, तःधं ज्वीया लागी, छ्वकं वाईगु खँ याना, स्वे मफैगुलिं, एला त्वना च्वनी बले तँ पिहां वैगुलिं, थुजा थुजागु कारणं ल्वापु ज्वीगु !”

“ए जूसा ल्वापु धैगु याय् हे माःगुला हँ मां ?”

“माःगु मखु पुता, एजूसां मनूत ल्वापु मथसें च्वने मफु ।”

“मांनं धैगु मखुला ? तःधिक जुल धाय् व माःगु नं स्वागु नं फुककं स्यू धका ! एजूसा तःधिक जुल धाय् वं ल्वाय् हे माःला मां ।”

“छ मचानाप खँ ल्हाय् नं मसः । आजु जुया च्वाकिं खँ ल्हाय् माःम्ह । व्वं, वर्णमाला कया आखः व्वं !”

“मां माःगु सीके धुन धाय् वं मल्वासे ल्वापु मथसे च्वने मफुला ?”

“का, का, छ तःधिक ज्वीव जक ल्वापुखिचा मजूसे च्वनेगु स्व पुता ! भिम्ह काय् मचा जु ।”

“एसा मां, जि माःगु नं सीके मखु स्वागु नं सीके मखु ।”

“ए जूसा बाबु, छं छु सय्के-सीकेगु ले ?”

“तः धिक्पिसं मस्युगु !”

*

*

*

“यमा, व गोंग नं थ्वपु द्वं ख्यनी बले खा व मचा-खाचा वना नयाच्वन । गोंग धाःसा सुंक लिचिला स्वया च्वन । अथे छाय् मां ?”

“गोंगतयुगु स्वभाव हे अथे खः, मनूतयथें मखु ।”

अले धाःसा छ बाँलाक हे ग्वाज्य व मूर्ख ज्वी फे ।”

“ए जूसा गोंगतयुसं मस्यू ज्वीमा माःगु छु म्वागु छु धैगु ।”

“मूर्ख जुल धायवं भंग तयुसं याईगु ज्या सीके फुला, मां ?

“भंग पंछि व पशुतयुतमागु छु धका न्हिच्छि न्हि-
च्छि माला च्वं ! सफू-सिफू च्वनां आखः सयुके म्वाः ।

“ए जूसा मां जि मूर्ख हे ज्वी । मूर्ख जुया इमिगु
(पशु-पंक्षीयागु) फुकु खँ सीका मांयात कने ।”

चवसापासा

१०००

मां

—श्री आशाराम शाक्य

गर्भ कां वे छतपतसना ग्याक भीपि गुलयु सो !

ह्यायुँ ह्यायुँ ख्वेव च-च-च जिपुता धैगु शब्दं सप्रेमं

दुग्धं भीगू जनम भर हे पालना यात गुह्यस्ये

श्रद्धां यायु जि उह्य-गुणवती व्यक्तियात प्रणाम !

मां हे खः ईश भीतः सुखदुख समतां शुद्धप्रेमं स्यनीह्य

विश्वेगयु भी जुयाहयु नरजनम भिनी भल्ल थी सूर्यया थें

कायुपि ह्यायुपि सदा नं धन जन गुणसं सर्वसम्पन्न ज्वीमा

धैगू भावे व मांया पलपलपतिकं ध्यानकेन्द्रित जुईगु !

कायुपि ह्यायुपि उसायु हे यदि महु जुलसा नयुगु हेनं मनःसे

चा न्ही थः ह्यः मचाया—हृदयगतिस्वया अश्रुधारा पिकाकां

हे ! हे !! ईश्वर !!! दयाती जिह्य शुह्य शिशु कायुयात धाधां ख्वया ज्वी

धात्थें हे स्वार्थ त्यागी नभपति रवि थें शुद्ध प्रेमी व मांपि !

एन्हंसां दुष्ट कायुपि शशिवदनस चाँगू व दागी समानं

मातापिन्तः सदानं दुख जक बिइपि जन्मज्वीयो गुलँयुसो

किन्तू मांया व चित्ते गुलि जक गुण दु बीत न्याव्लें क्षमा सो

धात्थें हे ईशायैपि जगतस दतसा ज्वीव मांपि जक हे !

तस्मात भीसं व मांया तन मन धन नं यायुगु सेवा सप्रेमं

इच्छा भिगू व मांया दुखसुख मधया यायुगु पुरा सदानं

ईश्वर ! मांपिन्त ह्यावले शिशुप्रति फुकु झां बीगु शक्ति दयेमा

पृथ्वीसं हे ननानं अमृत घट दुगू स्वर्ग नं देक्यफयुमा !

मैत्री भावनाया अभ्यास

—प्रो० लालजीराम शुक्ल

मैत्री भावनाया अभ्यासं मनूयागु द्वेषात्मक मनो-
वृत्ति मदयावनी । मैत्री भावनां मनूया मानसिक व
सारिरिकयात सुख आनन्द बी । थुलिं अलग मैत्री
भावनाया अभ्यासं भिङ्गू प्रकारया फल दै धका बौद्ध-
ग्रन्थे क्यनातःगु दु । व भिङ्गू मध्ये सुखं दने दैगु,
मन कवदुंका च्वने म्वालीगु मुख्य खने दु । भीसं
छम्हसित गुजागु विचारं खँ च्वया छुँ, वं नं भीत उजागु
हे विचारं लिप्तः च्वई । भीसं मैत्रीपूर्णं छुँ खँ मेपिन्त
च्वया छुसा उकिं वयात लाभ ज्वी गुकिं भीत नं लाभ
ज्वी । यदि भीसं हृदयंनिसें मेपित प्रेमयात धाःसा
मेपिसं नं भीत हृदयं निसें प्रेम याई ।

मैत्री भावना अभ्यास यायगु आपालं प्रकारया दु ।
गबले सुं छम्हसिगु विषये चर्चा जुल धाःसा अबले
वैगु उदार विचार हे जक प्वंकेगु ठीक जू । सुं छम्ह-
सिगु आन्तरिक विचार आवरण बैत घटपरे जू वनेयो ।
सुं मनू मदुथाय् पिकयागु विचार व्यर्थ सम्भे ज्वी तर
थ्व गुबले ज्वी फे मखु । उमिसं यागु चर्चा वयाथाय्
थ्यनेमा वा मथ्यनेमा भीसं गुजागु विषये मेपिनिगु
चर्चायाई मेपिसं नं भीगु उजागु हे विषये चर्चा याई ।
मेपिनिगु दोषी खँ लहाना च्वनेगु मैत्री भावनाया उल्टा
खः । थ्व अमैत्री भावना हे जक मखु छगू प्रकारया
हिंसा नं खः । अकिं करपिनिगु वरख्वाई यायगुयात
छगू पाप धका धाई । गुलि खुयार्यकी बले भीगु नुक्सान
ज्वीगु खः वया सिकं अपो करपिनिगु बदनामया ज्वी
बले ज्वी । कारण व्यापारीतय् व्यापार नामं हे चले
जुयाच्वनीगुयांत वं वैगु बदनाम याना बीव वैगु आर्थी-
के आपालं हानी यायगु जू वनी । वथे हे समाजया
कार्य कर्तापिनि नं छुँ ज्याथा सफलता उमिगु ख्याती
हे निर्भर जुया च्वन । अकिं सुं छम्हसिगु निन्दा चर्चा
यायगु व न्यनेगुली भाग सकायगु वा निन्दा व चर्चा

यायगु व न्यनेगुलिं तापाना च्वनेगु तथा वया बारे
भिङ्गुचर्चा यायगु हे मैत्री भावनाया छगू रूपान्तर खः ।

मैत्री भावनाया अभ्यास सामान्य रूपं स्वत धाःसा
फुक्कसिया प्रति भिङ्गु कामना यायगु खः । यदि
भीगु मने सुं छम्ह व्यक्तिया प्रति द्वेष भाव दुसा वया
प्रति विशेष भिङ्गु शुभ कामनाया यायगु उचित ! थः
मित्र व हितचिन्तकपिनि प्रति ला सकसें शुभ कामना
याना च्वंगु दु । शत्रुया प्रति शुभ कामना याईपिं जक
साब कम ! मनूतय् शत्रु व मित्रु स्वार्थे हे निर्भर जुया
च्वंगु दु । गुम्हसिनं भीगु स्वार्थे पुरा याना बी वयात
भीसं मित्र धाई । गुम्हसिनं भीगु स्वार्थे हानीयाना बी
वयात भीसं शत्रु धाई । यदि भीसं थःगु स्वार्थे छखे
तया स्वत धाःसा न व शत्रु खः न मित्र ! अर्थात
निश्चार्थ दृष्टिया न्ह्योने शत्रु व मित्रु म्हु ।

मैत्री भावनायागु अभ्यास च्वनेगु वखते यायगु साब
ज्यू । च्वनेगु वखते यायगु विचार मनूतय् आन्तरिके
थ्यंक द्वाहां वनी । गुकिं उमिगु स्वभाव परिवर्तन
ज्वी । थुजागु अभ्यासं हे भिङ्गु चरित्र भिङ्गु गुण भीके
दुने आविर्भाव (उत्पन्न=जन्म) ज्वी । उगु अभ्यासं
मेमेगु विचार लुया वै धैगु असम्भव । मैत्री भावना
च्वनेबले यायगुलिं मेगु लाभ मनूयागु स्वास्थ्य भिनी !
हानं मभिङ्गु कल्पना ज्वीगु व नुगःले मभिङ्गु कुचक्र
हिलीगु नाश ज्वी ।

मैत्री भावना छगू प्रकारं थःत भरोसा वीम्ह मनू-
समान आधार नं खः । संसारे मेपिनिगु सेवा व
भरोसा म्बाम्ह मनू दय् साब थाकु । अकिं मनूयात
मनूनं सेवायायगु भरोसा बीगु कर्तव्य खः । गुलिसिनं
संसारे कल्याण ज्वीगु भावना याई । तर थःगु म्हिचां
ध्येवा छगः हे गरीव दुःखीपिनिगु लागी फुकी मखु ।
थुजापिं मनूतय्गु भिङ्गुभावना नं छुँ ज्या ख्यले दुगु व

मू वंगु ज्वी मखु । त्याग हे भीगु सत्यया कसौटी खः ।
भीसं मैत्री भावनायात विश्वास याना अभ्यास याना
यंकेमाः । मनूतय गुजागु अभ्यास ज्वी वया दुने अजागु
हे ज्वी । गथे विचारयागु प्रभाव अभ्यासे ला वनीगु
खः अथे हे अभ्यासयागु प्रभाव नं विचारे द्यूवनी ।

मनूनं कि धनं कि शरीरं सेवायाय फु । याना यंके
ज्यू । रोगी सेवायायगु मैत्री भावनाया छगू रूपान्तर
खः । भगवान बुद्धं धया विज्यात—“गुम्हसिनं रोगी
सेवा यात वं जिगु सेवा यात ।” रोगीयात सेवायाय बले
छखे रोगीया मन आनन्द ज्वी छखे सेवायाइम्ह सिया
थःगु मन हे आनन्दित ज्वी । गुम्ह व्यक्तियात गुजागु
रोग दु वं अन्यागु हे रोगं पीडित जुया च्वंम्ह सुं मेम्ह
व्यक्तियागु सेवायायव वयागु थःगु रोग लाइ ।

गुलि मनूत सदां थःगु हे बारे जक धन्दा क्या,
थःगु हे जक स्थिति भिकेगु चिन्ताय जुया च्वनी वया
स्थिति उलि हे स्यनी । थुजापिं व्यक्तिपिसं थःगु धन्दा-
सुर्ता कायगु तोःता सुं दयनीय दशाय लाना च्वंपिनिगु
सुधार यायगुली लगे जुल धाःसा उरिं थःगु दयनीय
अवस्थां मुक्त ज्वी । चिन्ता यायगु दुःख बढे यायगु

खः । अकिं चिन्ता मयायगु हे दुःख फुकेगु खः ।
दुःखला बढे या लिसे मन बढे ज्वी ।

मैत्री भावनाया परिष्कृत रूप सद्विचारया निर्माण
यायगु खः । संसारे सद्विचारया अभावं हे आपालं
मनूत दुःखी जुया च्वन । वैगु उगु विचारयात बांलाक
सीका परिवर्तन याना ब्यूसा इमिगु दुःखया अन्त ज्वी ।
भीगु सद्विचार इमित हे दकसिबे आपा उपकार जू
वनी । अले न्हाबले इपिं भीगुपाखे वइ । अबले
थुगु रूपं भीसं इमिगु सेवा यायमा गुकिं मन मन
सेवा याक वैपिं वृद्धि थजु । अपो दयावः लिस्स
धात्थेंगु मनं सुनां सहायता याःगु खः वैत सहायता
याईपिं मेपिं प्याहां वइ । निराशा युक्त मनूतयगु सद्वि-
चार द्वारा सहायता बीगु, वैगु मने न्हूगु आशा देका
बीगु समाजे दके तःधंगु सेवा खः । आशावादी
मनूनं हे संसारया छुं कल्याण याय फे । थव ज्या
गुलिसित पौ द्वारा, गुलिसित लेख द्वारा, गुलिसित
सफू द्वारा, लाभ उठेयाना यंकेज्यू । थव फुक्कं मैत्री
भावनायागु विभिन्न प्रकारया अभ्यास खः ।

अनु०—भिक्षु बुद्धघोष

जीवन-गुठि

—श्री “मुक्त”

नवीन युगया युवक युवतिपिं,
जीवय-गुठि पाः फः वन्य नु !
अगति-ध्याचले उतु उतु मिक,
संलिस्स्य दु तुना च्वंपिन्त,
जाग्रत जूसां न्ह्योसू चाःपिं,
अलसी चाया च्वंपिन्त,
उगु याय थुगु याय छुं नं मसिया,
केवल व्वां व्वां जूपिन्त,
प्रगति पन्थसं लाय धुंका नं,
उख्य थुख्य चिच्चा दंपिन्त,

न्हू युगया न्हूगु अमृत वाणी,
न्हायपं पत्ति हे दुचायका,
सिन्ति वाःगु गत जीवनसं,
पश्चात्तापं ख्ववि हायका,
आः खुन्दु लाः वल प्रगति लँसं,
धैगु चेतना नं व्वीका,
पनिपिं दुश्मन बाधक गुलि दु,
लँ पुई च्वंगु कैकिं चीका,
नवीन युगया युवक युवतिपिं,
जीवन-गुठि पाः फः वन्य नु !!

श्री सारिपुत्र व महामौद्गल्यायनया अन्तिम अस्थिधातु यात्रा

भिक्षु अश्वघोष

श्री सारिपुत्र व महामौद्गल्यायनपिनि पवित्र अस्थि धातु धर्माशोक जुजुया पालंनिसें १८५१ इश्वी तक्कं सांची च्वना विज्यात। अनं लिपा भारतया पुरातत्व विद्या-विशेषज्ञ अलक्सेण्डर कनिं हामयाद्वारा लण्डने विज्यात। अबलेया दिने जा म्हगसे हे उगु पवित्र धातु थःगु देशे ल्याहां विज्याईथें मच्चं।

तर समयं पलटा नल। सच्छि दँ लिपा स्वदेशीपिनि न्हलं चाल। जिमिगु पूज्य वस्तु माल धका भारतं मांगयात। वृटिशतयसं स्वीकार यायूमाल। अले सुंक लित बिल। वसपोलया उपासक उपासिकापिं भारते स्वया एशियाया मेमेगु बौद्ध-देशे आपा दु। अकिं न्हापालाक भारत विमज्यासे लंकाय् विज्यात। अनं भारत विज्याना वर्मा, तिब्बत, नेपाल, काम्बोज आदि देशे चाहिला अन्तिम यात्रा साचीसंतुं जूगु खँ सुनां मस्यू ज्वी ?

यद्यपि भीगु लुम्बिनी थें सांची भगवान बुद्धया युगनाप थः परे जू धैगु छुं चिं मदु। बुद्ध चरित्रे, पालि साहित्ये थुकिया उल्लेख गनं जुया च्वंगु मदु। तथापि भारतया सप्तःतीगु देशे धर्म प्रचारयायगुली लगे जूम्ह सम्राट अशोकं सांची पूजनीय स्थान याना बिल। थ्व खँ इतिहासं न्वंवात। अकिं हे थ्व स्थान नं बौद्ध-तीर्थ स्थान मध्ये छगू खः धैगु घोषणा गत २६-३० नवम्बरं जुल।

थ्व हे महोत्सव दर्शनयाय्यानिंति व घोषणा न्यने-यालागी २७ नवम्बर खुनु सारनाथ तोता वना। गुकी चीन, लहाख, भारत, वर्मा व नेपालया याना नी न्याम्ह नीखुम्ह मनु दु। रेलया विशेष वर्णन थन जित छुं च्वय् माःगु मदु। हां, छगू हे डिब्बाय् हरेक देशया बौद्धपिं मुंगु व बौद्ध-धर्मया बारे खँ जूगु न्याबलें लुमंका तय् वःजू। विचार याना आखिर थ्व छम्ह महान् आदर्श बौद्ध-भिक्षुया अस्थिया दर्शनलागी हे मखा थुपिं फुक्कं नाप मुने दुगु व थवं थः बन्धु वर्गे थें हितचिन्त दुगु।

रेलं वं वं लखनऊ, भांसी पुल। छथाय् 'ललितपुर' 'ललितपुर' धाःथें च्वन। ज्वलं च्वं च्वंगु थःगु जन्म-स्थान नां कायवं वाथा-इथिं दना, मिखा गिरि गिरि याना स्वया—'ललितपुर'। थ्व छगू स्टेशनया नां खः। अले जिं मेम्ह ललितपुरयाम्ह व्यक्तियात धया—“खँला भीगु ललितपुर थ्यंक वल! भचा उखे कान्तिपुर नं वइ।” धाःथें पहाड़ पर्वत खने दु बले थःगु देश म्हुं लुमंसि वल।

सांची थ्यन! एक स्वयां छगू विशालनगर! जिं न्यना तैगु खँया ठीक विपरित रूपे जिं सांची खन। रथ वाहन, विजुली, लःया धारा फुक्क शहरया व्यवस्था थें च्वं।

बुलुं बुलुं पहाड़ गया चे थाहां वना। न्हूगु विहार छगू बाहिक फुक्क मेमेगु चींजक बाकि ज्वीक दुना च्वन। स्वंगं स्तूप वांलानि! ल्वहँ यागु पखालं स्तूप घेरे याना तःगु दु। घेरां दुने दुहां वनेत ल्वहँयागु तुं तः दुवागु ध्वाखा प्यखेर नं दु। ध्वाखाय् बुत्ता किया तःगु दु। फुक्कं जातक कथा व बुद्ध चरित्र! थुजार चित्र कला भारतया लागी गौरव जक मखु आडम्बरया नं खँ खः। कला पूर्णगु थाय्या गौरव साब दु। अकिं भीगु नेपाया गौरव नं थुजागु कलां पूर्णगु देगत दया हे मखा दत ?

बुद्ध भगवान व बोधिसत्वपिनिगु मूर्ति गुलिं लहा मदु, गुलिं छ्यो मदु। इतिहासं थ्व दशायाम्ह तुर्कियात क्यन। तुर्कितयगु आक्रमणं हे थथे जूगु। अजीव मूर्ति-यात हे बाकि मतसेलि इमिसं जीवित बौद्ध-भिक्षुपिन्त जक बाकि तल ज्वीला ? थ्व भीसं अनुमानं धाय् फु।

२६ तारीख खुनु छगू तःधंगु अन्तराष्ट्रीय सम्मेलन जुल। उगु सम्मेलने सारा एशियायीपिसं भाग काल। विभिन्न देशया मनूतय् विभिन्न फैशन अन खने दै च्वन, पं० नेहरू आदि प्रभू पक्ष नं दु। उखुनु जिं न्हापां

खनागु ख्वा तस्वीरे थें न्धू ख्वा मवो। छाया खः मस्यू।

३० नवम्बर सुथे छुं नं कार्यक्रम मदया उदयागिरि स्वेत वना। थ्व सांची १२ मील तापा। भेलसा जुका वने माः। भेलसाय नं ध्वाखा धिखा देका छायापा तल। लिपा थुल थन नं पं० नेहरू वैगु हँ! उदयागिरि वना च्वन अकिं लेँ तिनातल। निघौति अथें पिया च्वने माल अले मनं धै हल “छि! छम्ह व्यक्ति याना गुलि सिया ज्यापाः। शायद नेहरूं थुजागु!” कसी व भ्वाले मन्धं मन्धं मिसा मिजंत। लेँ सरासर नेहरू न्यासि वै च्वन। ‘नेहरू की जय’ सलं आकाश थ्वया- च्वन। स्वां ला वा वथें हे स्वांमालं कखायक वर्षिसं याना नेहरू इत मत कन। बस्, छम्ह घोयात थें! अले हानं जिगु मने वन “भारतया छम्ह नरेश्वर जा खःनि?”

लिपा लेँ वने बीवं उदयागिरि वना। अन नं आपालं स्वयंबःगु वस्तु व कला दु। गुफा^(२०) स्वंगू दु। मूर्ति हिन्दू व जैनतयगु। यद्यपि अन तथागतया धर्म चक्र चक्का (चि) दु। तथापि व गम्भीर विचारक मखुपिनि- लागी व फुक्कं हिन्दू व जैनतयगु खः। अनं ल्याहां वया सांची थ्यं बले ४ बजे जुल। अन्तिम धातुया जुलूस स्वयं मखन। फुक्क यात्रा उदयागिरि नल धायला नेहरूं! छाया धाःसा जिपिं तःयंक छगु जूसा स्वयाः लिहां वयबले जुलूसयात थ्यंगु! अन निघौ-

स्वां

पुष्प वाटिकाय
ह्या च्वंगु स्वां
प्रगति लक्ष्यया
शील दुगु स्वां!
स्वयं बले अति
रङ्ग व विरङ्ग
सत्य व सुन्दर
पूर्णगु व स्वां!

गुलि सत्य सेवा
जगतया स्वभा
ज्ञानया रस
त्वंकीम्ह स्वां!
आलस जगते
सुवास बिया
प्रहसित याना
दिल काइम्ह स्वां!

जिमित मङ्गुलि सांची पर्वत गया बले पर्वत छगुलि मनुतय छ्यो जक खने दया च्वने धुंकल। थाहां वना। अबले लाक्क हे “नेपाल प्रतिनिधि पाखें भाषण” धै हःगु ताय दत। अले यात्रा स्वयं मखना कुतुं बंगु मन थाहां वल। जातीय ममत्व बढे जुल। अनं लिपा पं० नेहरू भाषण व्युव्युं धै दिल—“थन जि छुं बीत मवया, बरु छुं मालेत जक वयागु खः। जिके छु कमी जुया- च्वन हानं देश तथा जनतां जिके छु आशायाना च्वन?” भाषण लीला साब बांला। गुलि सारगर्भित? अले ला बराबर लाप थाना खुशी प्रकट यागु! बधाई व्युगु!! मने खं चाहिला च्वन—“नेता व विद्वान ज्वीगु जूसा भाषण बी नं साब सेके माः खनी।” अबले लाक्क हे ल्यूनं धया हःगु शब्द जिगु न्हेपने द्वाहां वन—“जनता भाषण नहीं चाहती है, बल्कि रोटी कपड़ा चाहती है।” अले जिगु विचार हानं फाटा पुल—“भाषण जक बी सयकां मज्यू ज्यां नं यायमाः खनी।” भाषण लिपा न्हूगु भवन उद्घाटन याना अस्थिधातु बिज्याकल। “रूपं जीरती मच्चानं नामगोत्रं न जीरति” अर्थात् मनु- तय रूप मदया वंसां नं नां व गोत्र ल्यना च्वनी। मनु- सीनां वंसां वयागु गुण सी मखु।

वहनी आपालं नेपायापि नाप लात। छम्ह सज्जनं धैदिल—“बौद्ध धर्म हे भौगु देश नं निर्माण याय फे!”

— श्री सूर्यचन्द्र “भोमि”

आः छंगु कार्य
भन भन वल
क्रन्दन जगाया
दुःख फुकि स्वां!
दुखीत जगया
दुःख कनेत
मण्डल कया
भम वल, स्वां!

हाकु ह्याउंया
भेद मयासे
पक्ष हीन जुया
आदर्श व्यु स्वां!
वेत सत्य व
सन्मार्ग कना
छंगु प्रगतिया
रस त्वंकी स्वां!

ज्ञान

— श्री धुयास्वाँ 'सायमि'

“न्हागुं वस्तु (विधि) मदु धायगु (निषेध) या मतलब खः व वस्तु दु। थौं रामलाल क्लासे मदु थ्वया मतलब खः रामलाल गनं (मेथाय्) दु व रामलाल थ्व क्लासे गबलें दुगु।”

दर्शन शास्त्रयागु क्लास जुया च्वन ! प्रोफेसरयागु थ्व खँ श्यामकृष्णयागु न्ह्यपु लागी मगी चाल। भुन भुन हाल—“दर्शन धैगु वस्तु धात्थें हे नीरस खः। दर्शन दर्शन तोरकाँम्ह मनू नं ख्युं कोठाय् मदुम्ह हाकु भौ लुईकीगु, छगू प्रयत्न खः।” अले च्वनां च्वने मफेवं श्यामं दना न्यन—“सर, अयूसा द्योयागु सत्ताया निशेध द्योयागु सत्ताया स्वीकृति जुल।”

“अवश्य अवश्य।”

प्रोफेसरयागु थ्व लिसलं भन छ्वमीध्यो लुईथें जुल। श्यामं धाल—“अयूसा सर, ख्या मदु धायगुया माने खः ख्या दु।”

प्रोफेसरं लिसः बीत्यं बले घण्टी थात। श्यामयागु शंका निवारण मजुल। विद्यार्थीपिं छको श्यामयात गिजे याय् थें याना न्हिला बिल।

तर थ्व खँ प्रोफेसरयात प्रभावित मयागु मखु। वैगु मगजे चाहिला च्वन “छु ख्या दुला ?”—“मदु” “तर मदुया माने हे खः दु।” भावनाकाशे लाला कया च्वं बले छम्ह प्रोफेसर वया न्यन—“छु छ म्हं मफु ला ?” व्यावक खँ न्यने धुंका वं धाल—“अँ, थ्वला गजव हे खः। छ च्वना च्वंगु छँ नं ख्या दु धाइगु। छं न्हापा छम्ह प्रोफेसर अन च्वंगु सिक्किस्त जुया देशे

वासया वन। वयां न्हापा छम्ह साहुयात ख्या नं स्याना हे बिल। छंतला छुं मजू मखुला ? दर्शनया प्रोफेसर जुया ज्वीका ?”

प्रोफेसर साहेव कालेजं ल्याहाँ वल। चाहू वंगु मखु। अखवार नं च्वंगु मखु। वया मने निता खँ चाहिला च्वन—“थ्व छँ नं ख्या दु।” व “ख्या मदु धायगुया अर्थ खः ख्या दु।” मेपिं सुं दुगु मखु। देशपाखें वगु खुला तिनि दत। नोकर छम्ह दु, नयगु जोरे याईम्ह।

नय धुंका लासाय् ग्वार तुल। अबले छुं शब्द वः थें च्वन। थय्क स्वलं फसं भूया खापा सना च्वंगु का ! गुलि लोमकेत सन व हे खँजक लुमना च्वन। न्हवगु मखु। मत दया न्ह्य भवगु ज्वीका धका मती तया लाइट आफ याना फांगा फाया दनेगु प्रयासयात। आनां न्ह्यो जक छु वल ज्वी भूयापाखें सुं तिन्हुया लासा लिक्क वःथें च्वन प्रोफेसरयागु मगजे व हे खँ वल—“ख्या मदु धायगु हे ख्या दु धायगु खः” व “थ्व छँ नं ख्या दु।” चती स्व स्व वल। ग्याना मिखा तीसित, अबले हे तुति ज्वना सुनानं साःथें च्वन। तिसलं हाल। कुने स्वाने फुसे दना च्वंम्ह नोकर च्वाय् च्वाय् वया न्यन “साहब छु जुल ?”

प्रोफेसरं निसः मव्यू। व ला श्रान्त, क्लान्त, निश्चल सालिक जुया च्वन।

कन्हे खुनु प्रोफेसर साहेव थःगु छँ परिवर्तन यात।

भूल सुधार

वंगु सिल्ला अङ्के दके च्वेयागु पृष्ठे बुद्ध-वचनमृत च्वसं माघ वि० सम्बत २००६
ज्वी मागुली भूलं माघ वि० सम्बत १९५३ जू वंगु दु।

कृपया भिंका व्वना दी माल।

नेपाली

—श्री बलराम सिंह 'नेपाली'

प्रदर्शनी स्वया प्याहाँ वया । शहरे च्चव्वं रिक्शा
मदय्कं पला छपला छी थाकु चाय् धुंकल । जि व
जिम्ह पासा प्रदर्शनीयागु समालोचना यायां वया
च्वना, छम्ह रिक्शावाला वया न्यन—“बाबुजी, कहाँ
जाना है ?” “रामापुरा”, धया निम्हं रिक्शाय् च्वना ।
जिपि निम्हे नेपाली भाषां खँ जुया वं च्वन । छुं भचा
वने धुंका रिक्शा सालीम्हं आत्मीय पहलं न्यन—
“तपाईंहरूको घर कहाँ ?” जिपि निम्हं गजब जुल ।
पलखला जि नं छुं लिसः बौ मफु, जिमि पासां नं बी
मफु । लिपा जिमि पासां न्यन—

“दाजुया छेँ गन ?”

“पूर्व १ नं. चौतरा ।”

‘छेँ सु सु दु ले ?’ थ्व प्रश्नया लिसः वं ताहाक
मसुका छकतया बिल—“छेँ माँदु, बौ दु, तर छुं
कमाय्याना नय् मफय् धुंकल । दाजु दु, तर व्यागलं
च्वने धुंकल । किजापिं दु, तर अपाय्सकं कमाय्याय्-
फुपिं मखुनि । जि हे नं कला दु । साहुं क्यना वुँनं मदय्
धुंकल । छेँ नं सत्या ध्येबां वनः जुया च्वने धुंकल ।
अकिं लाहुरे जुया वने धका छेँ पिहाँ वया । दाँ मदया
खुला ला थानकोट-भिमफेदी, भिमफेदी-थानकोट
भरिया ज्यायाना बल्ल गोरखपुर तक्क टिकट खर्च देका
पलटने भर्ना ज्वीत वया । रक्सौल रेले च्वना कहाँवया
बले मुजफ्फरपुरे छम्ह बुढी नापलात ।” आकूसं निसे
प्याँ प्याँ सः वगु ताय्वं रिक्सा भती लँ सीथे यंकल ।
भचा सालेगु नं विस्तार यात । थःगु बाखँ त्वा थल ।
मोद्र पार ज्वी वं रिक्शा हानं लँया भती दथ्वी यंकल ।

रिक्शा न्हापार्थे साल । हानं कहानी शुरु जुल ।

बुढीं धाल—“पलटने भर्ना जू वने मते । बरु जि
नाप नुं । आः हानं तःसकं लडाईं ज्वीगु हँ । म्वासां
म्वासां छाया ज्यू फुक वनेगु ? जि ज्यादय्का बी ।”
जिं विचायाना ठीक थें च्वन । लडाईंमे वनेवं सीला
म्वाईला । हानं छेँ च्वपिं माँ-बौ, किजापिं लुमन । अले
इपिनापंतुं थन बनारसे वया । थन थ्यंका बुढीं लच्छिया
नका, त्वंका, पुंका नं फिटका दाँ बी धाल । ज्या भारा
सिलेगु, पसः वनेगु व मेमेगु छगू तिगू ज्या । च्वं च्वं
बुढि दमया व्यथां मंत । बुढी सीवं वया काय्पिसं
जिगु किशता नं फुक्कं मव्यू । च्वने नं थाकुया वल ।
अनं पिहाँ वया तर मेथाय् गनं नौकरी लुईके मफु ।
अले थ्व रिक्शा सालेगु ज्या याना । थ्व रिक्सा नं
जिगु मखु । बल्ल बालं कया हयागु । गुबल्लेला वाः
बीत जक पाय्छि निहच्छिया कमाई ! गबल्ले छुं भती
नितका प्यतका ज्याला खनी । गबल्ले वाः बीत हे मगा ।
अथे जक जुया गबल्ले फितका तक्क दाँ दसा गुबल्ले प्याना
न्याना बाकि ज्वीक खर्च ज्वी । नय्त जक पाय्छि !
लुयाय् ! थ्व रिक्शा साला च्वनागु च्याला फुना
गुला दय् धुंकल । छेँ तक्क वनेत हे ध्येवा मुंके मफु ।
गथेयाना छेँ माँ बौया रूवा स्व वने ……… !

रामापुरा थ्यन । व रिक्सावालायात मेपित थें
छुं कम बिया हाला च्वनेगु साहस मवल । छतका वंगु
नोट छगू बिया । रिक्सावाला ध्येवा कया खालिगु
रिक्शा सासां वन । जिमिपासां गम्भीर जुयाधाल—
अह, पासा, “नेपाली ……… !

नेपाली ……… !!”

“धर्मोदय” यात निबन्ध, कहानी, कविता बिया दिसँ ।

ब्रह्मचर्य

—भिक्षु संवर

थौंया समाजे ब्रह्मचर्यया समस्या साब जटिल ।

यद्यपि थुक्रिया महत्व यक हे दयूमा थुकी थौंया आपा मनु समाजं ध्यान मत । धर्मया पाखें ला ब्रह्मचर्यया महत्व धया च्वने हे माःगु मखु । गुलि बुद्ध प्रमूख ऋषि मुनिपि जुयावन । फुक्कं थ्व हे लें वना जुयावन । ब्रह्मचर्यं च्युतम्ह ला तप भ्रष्टम्ह धाई । आः धाय्फु तपस्वी मखुपिनि लागी ला माःगु मटु । तर माःगु मखु धका क्लान्त समये नं रोगी बले नं सदां ब्रह्मचर्यं क्षीणयात धासा व याकनं मृत्युया शिकार जू वनी । वीर्य मनु तय् दकसिबे अन्तिमगु शक्तिया सार वस्तु खः । अकिं वीर्य नाश वाय्व शक्ति नं बांलाक हे चाय्क नाश ज्वी । भगवान बुद्धं दके न्हापां हे भिक्षुपित आदेश बी बिज्यात —

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजनहिताय बहु-जनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देव मनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धम्मं आदि कल्याणं मज्जे कल्याणं परियोसान कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्म चरियं पकासेथ ।”

—महावग्ग

बुद्धं मैथुनयात हे जक निन्दा याना तःगु मखु विर्यनाशयात नं निन्दा याना तःगु दु । थौंया समाजे विशेष कालेजया विद्यार्थीपिनि बिचे विर्यनाश याय्गु भ्रष्टाचरण फैले जुया वै च्वंगु दु । थौं आपा युवकपिसं हस्त मैथुन गूथ मैथुन द्वारा थःगु युवक शक्ति क्षीण याना शक्ति हीन जुया च्वन ।

मेगु समाजे जुया च्वंगु दु वाल-विवाह । थ्वला “हीरा ध्वग्गीया बिचा मटु, फसि ध्वग्गीया चर्चा” विचारक पिनिगु पाखें जुया च्वंगु खः । थौं नीदंया मनु मचाया बौ ज्वी धैगु थौंया समाजे असाधारण खँ मखे धुंकल । बिना अवस्थाया युवक युवतीपाखें दुम्ह मचा न्याबलें बमलाम्ह, मानसिक शक्ति कमजोरम्ह, श्मरण

शक्ति हीनम्ह ज्वी । अकिंला किं न्हेदँ किं खुदँ दुम्ह सुन्दरी नैक्या अपाय्गोगु छ्योम्ह मचा ज्वना जूगु खने दत । मचातय् जीवने प्रभाव मां-बौया पाखें गुलि ला वनीगु खः उलि मेगुलि मला ।

यदि धात्थें धाल धासा मचायातति विचायाय सुयातं थाकु मजू । तर गुम्ह मां व बौ हे म्हीग तिनि मचापह फूम्ह ज्वी बले वं थः भावी रत्नयात नं खा याना मछ्वै ?

मचानिसें मचाया बौ ज्वीव मनुयात थःत नं विशेष हानी । छखे जीवने हानी । मेखे न्याबलें चिन्ता ज्वीका च्वनी-“जिमि कलायात, काय् यात गथे याना नके, थौं छु नके ?” अले थुजागु चिन्तायायां लिमलाम्हं समाजया छु उन्नति याई ? वयागु सारा जीवन, शक्ति थःगु छेंया परिवारे हे व्यतीत ज्वी । अनेक रोगया शिकार ज्वी । शक्ति हीन ज्वी । अले न्याम्ह न्याम्ह मछि मचा तोता पीदँ दुबले हे सित धैगु छु असम्भव व आश्चर्य खँ खः ? गुम्हसैं थःगु वीर्य मिखा तिसिना तिसिया छुत वया हष्ट पुष्ट व मुसुमुस न्ह्यगु ह्याउँसे च्वंगु ख्वाया हि सुके जुया सुखू मचिसा स्वैगु चिनी ?

मनूतय्सं स्वतन्त्रया लागी हि छाया च्वन हानं मचानिसैं (याकनं) परिवार बन्धनं चिकेत वीर्य छाया च्वनेगु गुलि मिले जूथें च्वं ? खँया तात्पर्य विवाह याय् मते सकलें ब्रह्मचारी जु धैगु मखु । विवाहया, गबले कला काय् नके फैम्ह ज्वी व २५ दँ २६ दँ दइ । थुकिं विपरित याय् मते ।

गबले तक समाजे वाल विवाह द्वारा वीर्य क्षीण ज्वी, गबले तक युवकतय् बिचे हस्त मैथुन, गूथ मैथुन द्वारा वीर्य नाशया खराब चलन दै, अबले तक समाजे दुखीपि दै, न्याबलें आपद विपदे व्वां ज्वीपि दै । समाज कमजोर ज्वी । न छुं उन्नति व सुधार हे याय् फै ।

भसुका

—श्री स्वयम्भूलाल 'श्रेष्ठ'

सूर्य भगवान थःगु न्हिच्छियागु कार्यक्रम सिधेका, आराम काय्यालागी पहाड़या ल्युने वना च्वन। भास्करयागु प्रचण्ड तेज सहयायां थकेजूरिपि मनूत फौज का फौज चाह्यू वनेत प्याहां बल। शितलगु फय् वया च्वन। आकाशे इखुं चात चिर्चिर चिर्चिर शब्द पिकया प्याखँ हुहुं विचरण याना च्वन। जि भयाले च्वना स्वया च्वना। थौं गथे गथे जिगु मन भचा खुश्रुं च्वं। अकिं चाह्यू नं मवना। जिगु मने अने अनेगु खँ लुयावैगु हानं मदया वनीगु। जि कल्पनायागु संसारे चाहिला च्वना।

'हैलो मिस्टर!' यागु शब्दं जिगु कल्पना संसार नष्ट जुल। कवे स्वयांला पासा जीवन कसे किसे जुया चाह्यू वनेत सःता च्वन। लहाया इशारां वैत तले सःता। व बल। जि धया—"पासा, थौं जि गनं वने मखु। जिगु मनं आदेश मच्यु जित प्याहां वनेत। तर पासा गन माने जू धका। जबरदस्ती लहा च्वना पिने यंकल। विवश जुया वया ल्यु ल्यु वना।

छुं तंगु थें, छुं लोमंगु थें जुल। पाकेटे स्वयां ला ध्यवा बागः हे दुगु मखु। चाह्यू वनेत ध्यवा छगः हे मज्जंसे वनेगु ठीक लगे मजू। पासायात बुलुं वना च्वं धया जि हतर पतरं छें ल्याहां वना न्यातका वंगु नोट छगू कया। पासा ला बुलुं वं वं खने मदे धुंकल। जि भचा ततः पला याना वना। गुवलें वने मखुत धका मने वैगु। तर पासायात वचन बी धुंगु। जि वना।

पासायात नाप लाके मफु, अयूसां ततः पला याना वना हे च्वना। पासा ला छम्ह पसलेनीयात मन मुग्र जुया स्वया च्वंगु खन। जि ल्युने पाखें वना धया गथे खः ले भाजु, लैला मजनूयागु प्याखँ रचेयाना च्वनाला कि छु ? पासां चूप जु धका संकेत यात।

अले हानं विस्तारं धाल--"अरे पासा, स्वरे साक्षात लक्ष्मी थें च्वं। थव संसारे थपायूसकं बांलाम्ह.....।"

जि नं छक थयूक स्वया। धाथें बांला, अप्सरा थें च्वं। हरिणयार्थ चट्ट च्वंगु मिखा। भुट्टुसि छिना तल लाली। वा दन्त थें त्वइसे च्वं। सें भीचा भीचा तयातल। जि विचा याना विश्वामित्र ऋषिया तपस्या भंग याम्ह अप्सरा मेनका थथे हे मखा च्वं ज्वी। जि नं वपाखे आकर्षित जुल। तर करपिनि मिसा-तयूत अथे स्वया च्वनेगु ठीक लगे मजू धैगु लुमन। जि धया—"जीवन, भीसं हे थथेयात धासा मेपिसं मयाइला ? भीसं ला कुपथगामी दाजुपि दःसां नापं सुपथे ह्यमाः। भीसं ला मातृवत परदारेषुः करपिनि मिसातयूत मां बराबर भापी माः। उल्टा भीसं हे....."

जिगु खँयात विचे हे त्वाथला वं धाल--"अरे शास्त्री जी, गात गात। पाठ यायू गात। भचा छु संस्कृत व्वन जिथें न्याम्ह पंडित सुं मटु धका मने च्वने धुंकन छं। करपिनि थः धैगु नं दुला ? आखिर ला मिसा हे खः गपायूसकं बांला ! गपायूसकं आकर्षक !!"

थथे धया वं धाल--"छंके छतका दां दुला ? हिरे, वैगु आन्द्रा भोड़ी सौका कायू मफत धासा वौया कायू हे मखुका सिल ला ?"

जि धया जिके ध्यवा मटु, जिला थन च्वना च्वने नं म्हां। थथे धया जि सरासर याकचा चाह्यू वना। लँ धुछिं व हे पासायागु खँ जक लुमना च्वन। छें ल्याहां वया तर वैगु ख्वापा व खँ लोमंके फुगु मखु। वं धागु खँ--"मिसायू नं थः कतः धैगु दुला ? मिसा-धाल कि फुवं वनका।"

कन्हे खुन्हु शनीचर बार। स्कूले नं वने म्वा। न्हिछिं फुर्सत। उकिं जि पासाया थायू वना। व नाप साःप हे मिले जूगुलिं वया मांनं नं जितः म्हस्यु। म्हाम्हे-

सिनं धाल—“स्याम, बाबु म्ह मफु। म्हिगः लिबाक
द्राहां वल। छ्यने थपाय्कू मझि घाः नं दु गन वना
वयागु धका न्यनां-पासा छम्हे सिथाय् वना वयागु
धका धाल। चच्चिं ज्वर नं वल। छु गनं ल्वाना वैगुला
धयां मखु धाल। स्व हुँ, उखे कोठाय् दु” धका पतिचां
मुया क्यन।

संकेत याःगु कोठाय् पाखे वना। जीवन ला खाताय्
गोदुला च्वन। रुवा रूयूंसे च्वँ। छ्योने वण्डेज
चिना तल। जिं न्यना—“हैलो जीवन, छु विचायाना
च्वनागु, एक चित्त याना। हानं थ्व फेत्ता छाय् ?”
जिं स्यूसां मस्यूपह याना। मं मदय्क मदय्क न्हिला
वं ‘फय्तु’ धाल।

फय्तुइगु गन वनी। न्हापां म्हिगः छु छु जुल,
सारा वृतान्त कै रे। वं जवाफ बिल—वृतान्त दुखान्त
जुल। थुलि धया वं छ्यने थिया क्यन। सारा खँ
न्यनेगु उत्सुक जुल। तर व धासा छुं हे मधासे गंभीर
जुल।

अहो, आः थौंसिंसें मौन व्रत कयाला कि छु ?
म्हिग जि वने धुंकालि छु छु जुल कना हिं।

वं म्हिग जूगु खँ कन—म्हिगः छं जित तोता
वन। जि धासा मन मुग्ध जुया च्वना। लिबा जिं फी
मफुत। वना वयाके प्यानाया ग्वे हिं धका धया। छ्यँ
ल्होना थय्क छक जिगु रुवा स्वल ! छक मुसुक न्हिल।
जिगु साहस भन बढे जुल। ग्वे छकू नया। हानं
प्यानाव्येगु ग्वा छब्ये नं दय्का व्यु धया। व मुसुक छक
न्हिला ग्वा दय्केगु ली लगे जुल। जिं न्यना—न्हापाला
थन ग्वा पसः मदुगु, गोन्हु दत पसः तयागु ?”

‘म्हीग ! तिनि तैगु भाजु’—न्हायपने च्वंगु
यालिङ्ग फिरिफिरि संक न्याकुं कया जवाफ
बिल।

वैगु उत्तरं भन जित प्रोत्साहन बिल। जिं न्यना—
“थःगु छेँ गन ?”

‘थन हे हुंगुलि दुने’—पतिचां मुया न्ह्यनेसं च्वंगु
गलि क्यन।

वैगु नकल भकल व खँया सरसता खना जि
लिचिला वने मन मंत। वैगु खँ जक न्यना च्वनेगु
इच्छा जुल। जिं हानं वैके न्यना—“छेँ सु सु दुथें,
मचाखाचा गोम्ह दु ?”

अले ला वं सहयाय् मफुत ला गथे थें मस्यु।
“माःगु न्याना दी हे धुंकल, आः सरासर लँ लिना
भासँ। करकेगु उगुं थुगुं खँ छितः छाय् माल ?” वं
गर्जे जुया धाल।

जिं विचा याना मिसात छकलं गुबले वसे वै। जि
न्हिला वैगु रुवा जक स्वया च्वना। वं थःगु सः भन
भन तसः याना हल। जिं धया “तँम्वेकेगु छाय् ?
छंगु लुटे या वयागु ला मदु।”

ग्वा वंजानिं ला भन तँ मोल। जिगु ग्वा व ग्वेयागु
ध्येवा बिया सरासर लँ लिना हुं।

“मव्यूसा ले ?” जिं सिनेमाया नायकयागु पार्ट
कया। जःगु मिखा भचा तिसिना वैत तेछीं नजरं
(बागः मिखां) स्वया।

“थ्वीक, लज्जा मचाःम्ह मिजँ !” वैगु सः कर्कश
जुल। वं ला साक्षात कालीमाईयागु रूप धारण
यात।

उखें थुखें वया मनूत मुन। छु जुल छाय् धापि-
निगु तांता लगे जुल। मिसां दक्क खँ परररं कना बिल।
अभ भती भती अपो तना नं बिल। छम्ह मनूनं न्यन-
“छि ग्वा न्याः भाइगु ला कि उगुं थुगुं खँ लहाय् त ?”

जित नं तँ प्याहाँ वल। जिं भोके जुया धया-
“छिमि मिखा कां ला ?” मखं ला छु या वयागु धका
ग्वा व ग्वे क्यना।

छम्ह मेम्ह बाजाति वंम्ह मिजँ, शायद मिसाया
दाजुथें का, वया धाल—“म्वाल भासँ छि थःगु लँ लिना।
उगुं थुगुं खँ छेइखानी याय्गु मंदसा रण्डीतय् थाय्

भासँ सिल ला भाजु ?”

“खबरदार, होश याना खँ लहा । छिमिसं जितः सु सम्भे जुया च्वना”—जि नं मग्यासे हे धया । भचाजायका पसःया न्होने मनूत यक्व हे मुन । पुलीशत नं थयंक वल । जि बिचा याना आः थन च्वना ठीक ज्वी मखु । जि अनं बिस्युं वया । गुलिसिनं धालः- “श्व बदमाशयात नक्की, गुलिसिनं श्व गुण्डायात स्याना व्यु । गुलिसिनं श्व पाजीयात थुखे पाखे वे हे

मझायक त्वाना तो थुला छ्व धाल । निम्ह स्वम्हेसिनं ल्युने पाखे लोहँतं कयका हल । ठीक जिगु छयने लात । जिगु मिखा छक तिरिमिरि धाल । जि छुं मखन, ध्याचले च्वदेला दल । अयसां वाथाइथीं दना व्वायुं वया । चच्छि न्ह्यः नं मव । ज्वर नं वल । थुलि धया वं तः सकं छक भसुका तल ।

छाय भसुका तल जि मस्यु । सुन्दरीया यादेला अथवा म्हिग लक्ष्मी दर्शनं प्राप्त जूगु धाःया पीडां !

सुधारवादी व क्रांतिकारी बुद्ध

—‘चांद’

भगवान बुद्ध सुधारवादी जक मखु छम्ह जोडा मदुम्ह क्रांतिकारी नं खः । उगु समयागु सामाजिक, धार्मिक पद्धति उथल पुथल जूगु छम्ह सुधारवादीयागु लहातं हे जक ज्वी फे मखु । भगवान बुद्धथे जाम्ह छम्ह क्रांतिकारीयागु लहातं हे जक जूगु खः । भगवान बुद्धं उगु समये अहिंसाया शङ्ख पुया विज्यात गुगु समये हिंसा खूब बढे जुया च्वन । उगु समये समानतायागु प्रचार याना विज्यात गुगु समये असमानतां ल्येहेँ दंकां दंके थाकुका हा कया च्वन । उगु समये धार्मिक अन्ध विश्वासया विरुद्धे युद्ध शुरु याना विज्यात गुगु समये अज्ञानरूपी पर्दां तोपुया बग्गीयाम्ह सलथेँ मनूत जुया च्वन ।

भगवान बुद्धयागु समये यज्ञया साब प्रधानता दु । दक सिबे तः धंगु धर्म हे यज्ञ यायगु । सुनां सुनां आपा प्राणीपिं बलि बिया आपा दान दक्षिणा बी फत व हे स्वर्ग द्वाहाँ वनेत ताचा दुम्हथेँ समभे ज्वीगु । स्वर्ग धैगु ला यज्ञयाय फुपिं धन दुपिनिगु हे जक ला धैथेँ च्वं ! गरीबं ला उगु रूपं धर्म कर्म याय फुगु हे मखु । यज्ञयायत न इमिके ध्येबा दु न दक्षिणा ! इपिला गबले हे थाहाँ वय माःपिं मखु । अबले वसपोलं यज्ञया खण्डन याना तःधं-चीधं, धनी-गरीब सकसिनं यायफुगु धर्म प्रचार याना विज्यात ।

भगवान बुद्धयागु समये असमानताया खँ नं लहानां हे मग्या । अछूत तयूला बाँलाक नयगु, तिईगु नं माःगु मखु । धर्म नं याय दुगु मखु । मानो अपिं मनू हे मखुला धै थै च्वं ! शहरं पिने च्वने माःगु । शहरे दुने द्वाहाँ वयत नं आवाज बिया वय मागु । इमिगु क्किपालुं जक कल धाःसां हे मोलहुई माःगु । वरु लाछि खिचां म्हे फ्रयसां छुं ल्या मदु । खिचा भुतूली, जा नैथाय, लासाय योयो थाय वने च्वने ज्यू तर व अधिकार मनूयात मनू नं मब्यू । अछूतयूत खिचाया सिबे नं ल्याखयू मत । सर्व श्रेष्ठ ब्राम्हण हे, इपियासिकं तः धंपि सुं दुगु मखु । धर्म शास्त्र, विद्याया हक नं इमिगु हे जक । पूजा पाठया अधिकारी नं इपि हे । अक्क इमित हे थः सिंह जुया मेपिन्त खिचा यायगु अधिकार नं दु । फुक्कसितं अज्ञानया गाले क्व फाना न्याबलेँ थः सिंह जुयाच्वनेगु इमित हे जातीय अधिकार । बुद्धं थुजागु समये समाजं थः याकचा पिहाँ वया सः पिकया विज्यात । न्हापां ला सारा संसार छखे वसपोल याकचा छखे । तर भगवान बुद्धं थःगु सत्यमार्ग तोता बिमज्या । गुलि विघ्न बाधा वया पं वल । तर थःगु सत्यं अविचल जुया विज्यात । भन भन न्ह्यां वना विज्यात । गुबले हिंसा जन-धर्मथेँ जुयाच्वन अबले हिंसा महा पाप धका घोषणा याना

विज्यात । दकसिबे तःधंगु धर्म अहिंसा खः धका सिंह-
नाद याना विज्यात । सुयातं स्याना वलि बियां स्वर्ग
वनी मखु । उकिंला भन पापयागु बोभ जक बढे
जुयावनी । गथे छम्ह मनु स्वायगु हक दु अथे हे हरेक
(प्रत्येक) जिवात्मायात स्वायगु अधिकार दु । सुनांनं
सुयातं स्यायगु अधिकार महु । सुं मनु तःधं जन्म
ज्जी वं ज्जी मखु । केवल थःगु ज्याय हे जक खः । भिंगु
ज्यायात धाःसा भिनी मभिंगु यात धाःसा मभिनी ।
जि ब्राह्मण कूले जन्म जूम्ह, जि क्षत्रिय कूले जन्म जूम्ह
धका जन्म सिद्धि अधिकार सुयातं महु । तः धं ज्जीगु
साधन यासा तः धं ज्जी ची धंगु यासा चीधं ।
मनु मात्र फुक्कं उथे हे खः । सुनानं सुयातं कोयलेगु
सुयागुं कर्तव्य मखु । सु तःधं सु चीधं ?

मेगु बुद्धं धर्मयागु ठेक्कायात तोथला विज्यात ।
न्हापा धर्मयागु ठेक्का विद्यायागु भण्डार छपुचचा
मनूयागु लहाते जक । मेपिला बिलकुल अन्धा हे ।
अबले बुद्धं अन्धकार पर्दायात हटे याना तुयूजः
वयका विज्यात । वसपोलं थःगु धर्म प्रचलित जन

भाषां व्याख्या याना याका प्रचारयाना विज्यात । अले
सारा जनतां धर्मया मर्म थुल । धर्म धैगु छु ? सकसिनं
थुल । आपा आपा दान वीवं जक श्रेष्ठ ज्जी मखु यदि
चित्ते प्रसन्नता मंत धाःसा । वसपोलयागु मेगु देन
व हे 'स्वचित्त' व 'सुद्धाचरण' खः । साधारण जनतां
थुजागु फुक्क खँसिया वल । अले अधिकार वर्गतय
मजिया वल ; इपि भगवान बुद्धया विरुद्धे दन । तर
शत्रु हे जूसां मित्रु हे जूसां बुद्धया लागी फुक्कं बराबरा
शास्त्र सम्वादं बुका लाय बुई धका वोपिं ब्राह्मण-
पिन्त बुका छवेगु तोता विमज्या । ल्वाः वपिं खना
ग्यानाः लिमच्यू । ल्वाना हे विज्यात तर तलवारया
चोटं मखु । मंत्रया बलं मखु । छल व कपटं मखु ।
वसपोलया तः धंगु हथियार हे सत्य अहिंसा व प्रेम
खः । व हे हथियारं वसपोलं थः शत्रुपित विजय याना
विज्यात । तर क्रान्तियागु साधन हिंसात्मक मखु ।
शान्तिया लेँ वना क्रान्ति याना विज्यात । परिणामं
शान्ति हे जुल । भगवान बुद्धं गुजागु क्रान्ति हया
विज्यात, व क्रान्ति थौं भीत माला च्वंगु दु ।

हे देव !

चवनापासा

१०७०

जिगु पीड़ा छन्त खूब साःसा देव,
पीड़ित जुया हे च्वं च्वनागु दु,
अपाय च्वकं यःसा छं जिगु ख्ववि,
यान्चवने जि ख्ववि दक्व फुक्क हि !

—श्री हृदयचन्द्र सिंह

पीड़ाया चिकं तथा तथा जि,
प्राण दीप च्याका च्वनागु दु,
छखे मलायमा धका ख्युं बले नं,
जिगु मिखां हे प्रियतम छ !

अपाय च्वकं यःसा.....
यै च्वं च्वन छन्त जिगु पीड़ा खूब,
उकेला बिस्युं जुया च्वं च्वन छ,
बिस्युं जुया च्वंका छ निहं हि,
मातु माला च्वने जि ख्ववि हु हुं !
अपाय च्वकं यःसा...

जिगु पीड़ा छं खूब यः मखुला ?—
पिहां वै च्वंगु दु ख्ववि जु जुं ;
मुना च्वं च्वनागु छं दु कि महु,
फुना च्वनागु दु जि पीड़ा जु जुं !

अपाय च्वकं यःसा.....
जिगु बिनित छक न्यनेला देव,
“छक्क जक जूसां दर्शन व्यू,
बरु लुकु बिया च्वं सदा अले,
पीड़ा ला छं फै च्वने हे दे !”
अपाय च्वकं यःसा.....—!

उगुं थुगुं

छन्हुया खँ

सुथसिया ७ बजे। 'धर्मोदय' यात लेख चत्रयूत प्रयत्न याना चवनागु गुवेत जालनं छुं ठोस बिचा मव। थुखे उखे यायां ७१ बजे जुल। मजिल न्यागुसां छुं चत्रयू माल धका एगू पंक्ति चत्रयू धुं बले छम्ह पासा वल। वयसातं धाल—“जाँच लच्छि जक मानि मखुला ? छँ ला खूब व्वने फु।”

“व्वन ज्वीका। खँला छु चवया चवनागु ? छुयायू प्रथम जि लेखक अले विद्यार्थी !” पासा न्होनेसं च्वंगु खाटाय चवना छगू सफू स्वल। ८ बजे ती जुल जिगु लघु कथा तयार जुल, खामेयाना लेटर-बक्से तेके छ्या। पासां थव खना धाल—“थुलि याकनं छ्यू माःगु छाय ? भचा बाँलाक ला स्वयूमा। प्रसिद्ध लेखकपिसं धया वंगु दु कम से कम छगू हप्ता तक स्वयातिनि लेख छापे याकेत छ्यूमाः।”

“अँय” जिगु थव भाव खना पासां धाल—“थन्यागु पहलं छंगु लेख अधकचो ज्वी। हिमालय क्रन्दने गुलि भूल दु ?”

“छु दु ?” उःसुकतापूर्वक न्यना।

“व हे का, गेट आप हे स्व मंदिर चैत्य बुद्ध भगवान तथा रूढ़ीवादी बिचा न्होने तया थःगु सफूया भावयात प्रगतिशील धायगु पागल पन मखुला ?”

पासा छम्ह तथाकथित मार्क्सवादी जुया दिल। संस्कृतिया विषये मिखा ती सिना स्वगु जि सहयाय मफुत। जि नं आदेशं धया—“अँ, ल्व हे मनका, सुनां नं न्हापां हे मधा। क्रमलीन भवन व मार्क्सजुयागु चित्र तयूमाःगु का ल्हा ?”

पासाया रूवा ह्याउं से च्वन।

—धुयास्वां सायमि

छु थथे
जूला

डाक्टर—“म्वाल, म्वाल। जिं रोगी स्यायू थें जक जुल। अकिं जित फीस बिया दी म्वाल।”

साहु—“मखु, मखु, म्वाल। छँ नयूत हे मदुसा आम न्यातका दां माफ हे जुल।”

मन्त्री—“का, जिं जनता चित्त बुझे ज्वीक ज्या यायू मफु। अकिं जिगु त्याग पत्र का।”

मास्टर—“सुनां हे मथूला ? छम्हसिनं हे मथूसा ला जिं हे थ्वीका बी मसःगु खः। जि नं व्वनि व्वने माल।”

शत्रु—“घा, व जित जःगु नेताले न्यापति बां सी देक दाम्ह मंत ला ? उखुनु हे खरिखे नेताले नं दा धयां मदा। आः थौं गन वना दायूक वने ? च् च् !”

कुमारी—“मखु, म्वाल। मांयाके ध्येबा मदुसा थुगुसी जात्रां छको चुड़ि व सारि न्हूगु न्यायू मखुत। मां, ना ध्येबा लित।”

—सुदर्शन

अँ का सिल

मास्टर—“रमेश ! मेनगोया माने छु हाँ ?”

रमेश—“मनू वनेगु।”

मास्टर—(भोके जुया) “छु धया ?”

रमेश—(गम्भीरं) “मनू व ने गु।”

मास्टर—(अफ भोके जुया) “बाँलाक बिचा याना धा। थव छँ मखु। पाठशाला स्यूला ? पाठशाला !”

रमेश—“मखु, छि छायू थपायूसं तँम्वेका दिया ? मेन माने मनू व गो माने वनेगु जुसेलि

मेनगो माने मनू वनेगु जुल मखुला ?”

मास्टर—“बदमाश ! बड़ा गुरुयात हे स्थं वैम्ह !

माने गो माने अँ का अँ सिल ला ?”

रमेश—“अँ, सिल ?”

मास्टर—“छु, सिल ?”

रमेश—“मेन गो माने अँ का अँ सिल ला ?”

—श्री बेखारत 'किरण'

जि गज्याम्ह ल्या !

धर्मोदय वर्ष ६ अंक ३ या ११० पृष्ठे सीका तय्यःगु खँ व्वना । नेपोलियनजुं धया दिगु वाक्य उल्लेख याना तल—‘निष्फल’ व ‘असम्भव’ शब्द मूर्ख व वैँ तय्यःगु शब्दकोष यागु शब्द खः ।

थ्व च्वया तःगु खना जि भसंक वन । चट्ट दराज चाय्का भट्ट थःगु शब्दकोष पिकया स्वया ‘निष्फल’ व ‘असम्भव’ निगुलिं शब्द दु बा ! अय्सा जि नं मूर्ख व वैँ खनी धैगु जिगु विचार वल । जिगु मनं दुःख ताल । जि गौर याना छाया जि नं मूर्ख ? लिपा जि थुल जि ला मेखतं हे धका मूर्ख व वैँ जू वन खनी । अले जिगु मनं धिकार याना धाल—जि गज्याम्ह ल्या !

—“ज्योति”

बाँलागु खँ

(१) ‘जन-जीवन’ लिसे सम्बन्ध मदुगु साहित्य ‘साधन’या विषय मखु ‘वासना’ या खः ।

(२) लेखक ‘आत्माया इंजनीयर’ जक मखु “सभ्यताया पिवा” नं खः ।

(३) साहित्य समाजया “ न्हाय्कं ” मखु “किपा” खः ।

—भीम्ह धुयास्वां

(४) बुद्धं व्यूगु ज्ञानया मणि,
नुगले तय्फसा ज्वी भी धनी ।

—मिश्रु विवेकानन्द

का न्यंसा,

छं आरामं छको हे च्वने मदुसा भ्या हे आराम मयासे छको ज्या या, अले नं आराम मदुसा जित च्वया हिं ।

+ + +

यदि छं समाजे इज्जत दय्केगु खःसा न्हापां छं नि थःत इज्जत नकसां व्यवहार या ।

+ + +

न्ह्याम्हसिके उपाय कासां छुं थःगु परेशानकम मजू धैला ? छं सी कि अथे न्ह्याम्हसिके परेशान मदेकेगु उपाय फ्वं जूगुलिं हे छंत आपा परेशान जूगु खः । अकिं छं थःगु परेशानया खँ मेपिन्त कं ज्वी मते ।

+ + +

यदि छंत सकसिनं निन्दा यासा छं मेपिसुयागुं निन्दा याय् मते, बरू फक्व प्रशंसा याना व्यु । अले छंत नं इमिसं प्रशंसा याई । थुल ला ?

—नुगः

हास्य-रस

मास्टर—“रन बहादुर ! रायायण व्वना छु फायदा दु ?”

रन—“रामायण व्वन कि न्हापा न्हापायागु पितृ-भक्ति भ्रातृ-भक्ति आदि शिक्षा काय् फे, सर !”

मास्टर—“मणी ? कासा काः छं छु धाई स्वय्का ?”

मणी—“रामायण स्वया भीसं आपा हे ज्ञान-बुद्धि काय् फे !”

(मास्टरं थन्यागु हे रामायणया बारे सवाल यात । दक्कसिनं नं अने अनेगु लिसः बिल । अले थथेक स्वया मदन याके न्यन)

मास्टर—“मदन ! छं छु धाय् फु, धासा का ?”

(छु लिसः बी ? धैगु बिचा याना वं धाल)

मदन—“जिं धाय् धयागु व धाय् माःगु फुक्कं धाय् धुंकल, आः जिं छु धाय्, सर !”

—श्री ‘नेवा’

गुम्हसित सकसिनं मामजु मामजु धाल उम्ह —

दिवंगत दायिका लुमंका-

अह ! थौ थव जिगु मिखां छु च्वै तःगु वन,
सत्य नं, खःला मुखला धैथें जुया च्वन ।
फुस्तु लहातं भवैम्ह त्यागी स्व वने गन,
छं थःम्ह काय्-म्हाय् तोतूगु गुलि दत मनं ?

मनू लोके च्वना दान यायां लुमदना,
उकिं थौं छ स्वर्गे वना दानया वना ला ?
छ गन धा छं जित “थन जि सुदर्शन,”
छंगु ‘भन्ते’ शब्द जिं आः न्यं वनेगु गन ?

जित च्वकूगु अनुभव-पौ सिमधः निं,
घण्टौं खं लहाल्हां छं छ्यो संकीगु स्वे मगानि !
छं म्हाय् निम्हं बर्मा वंगु उखुनु हे तिति !!
छंगु ‘वन्दना’ शब्द थ्यंगु लच्छि मफूनि !!!

“त्वंके मानि पुलांगु च्या हरे छंत” धया,
थौं मत्वंकूसें छाय् छ जिं मखंक हे वना ?
पूर्ण यात थःगु भिं भिंगु मनो कामना,
फुस्तुसां व छगू प्रण छाय् अपूर्ण याना ?*

न्हाबलें स्थविरपिनि अनुगागि जुया,
थौं जक न्हापां छाय् अग्रगामि जुया क्यना ?
छन्हु न्ह्यो तक्कं सकसितं भोजन याका,
थौं सुना नं खने मदेक हा ! छ गन वना ?

—श्रामणेर सुदर्शन

२०-२-५३

जीवन छयले सेकी

—भिक्षु विवेकानन्द

जीवनयात भिक छयला का !
कुचालं भीत दुःखं बी थीका ।
रीस राग नुगले दतले,
शान्ति दैगु गनं हृदये ?
लोभ, द्वेष नुगले च्वंतले,
ल्वापु-ख्यापु तनीगु गवले ?

ल्वापुया बीज लोभ व द्वेष,
थ्वोका वां छ्व जगतं जुक्क,
अले वनी भ्रान्ति ग्याना खुरूक्क,
द्वां वै मेधाःसां शान्ति खुरूक्क !

वसन्त

ज्ञानज्योति शाक्य

चिकुला कविया शिशिर ऋतु
जगतं विदा कया वन,
प्रकृति देवी सुशोभित या यां
राजा वसंत वल थन ।

प्रत्येक कानन, वृक्ष लतादि
हरित पल्लवं पूर्ण जुल,

पञ्चम स्वरया राग पिकया
कोकिल मधुरं हाला हल ।

हर्षताया तडागया छाती
सुगन्धित पंकज प्याखं हुल,

मन्द पवन सिरिरी वया
सुगन्ध वैगु लुटे यात ।

भम लयतागु, पंक्षी म्ये हागु
प्रकृति देवी प्याखं हूगु,

गुलित हिसौ हु वसंत धैगु
मन चञ्चल अति न्हाइपुगु ॥

* प्यदंति न्हापा औंसी खनु श्रीसुमङ्गल विहारे जिं पुलांगु च्या त्वने स्वया लः त्वने ज्यू धया बले धागु खः—
“अथे हे घमण्ड यासा स्वेका छंत (स्वरजयात) हरे पुलांगु च्या हे मत्वं कूसें गन त्वते ।”

स्वम्ह कृतज्ञ पासापिं

—श्री हीरालाल उपासक

थ्व छपु बौद्ध साहित्यया कहानी खः। थुकी पशु-समानम्ह मनु व मनुथें कृतज्ञम्हस्यूपिं पशु पंक्षीया खँ दु। छको जम्बुद्वीपे तसकं निभा तोल। गुलितकं वा मव। सूर्यया किरणं दहं, पुखू, खुसी सुना वन। पहाड़ कुपी हाईगु भरना महाल। भूमि सिमा घाब् लता सुखू गन। पशु, पंक्षी व मनुतयूत तसकं दुःख जुल। गुलि पशुत मारीचयात (लू) लः भापा व्वां वना च्वन। मंग पंक्षीत वने लः माः जुयाच्वन। छम्ह वाउं भत्तुया मचा नं लः मामां खत्रीकु गाः वंगु थासे लः खंका व्वे कोहां वना लः त्वँ वन। तर लोभं आपा लः त्वंगुलि च्चे थाहां वेमफुत। अन हे नाग व मनु छम्हनं थ्यंक वल। उपिं नं थाहां वयू मफुत। नाग एकान्तथायू मदया भेष तोता थाहां वें मफु, मनु वः कायूगु मदया।

अथे हे चाह्युछुं छम्ह बनारसया मनु नं अन हे थ्यंक वल। वं इपिं स्वम्हसित नं जंगलया लहरा कछवया थकाल। स्वम्हसिनं नं वयात प्राण वचेयाना व्यूम्ह धका कृतज्ञतापूर्ण मिखां स्वया धाल—“छिसँ जिमिगु ज्यान वचे याना विल। अकिं छि जिमि प्राण दाता खः। जिगु छें नं छको निको भासँ!”

सकसिनं थः थःगु च्वनेगु थायू कना छम्ह छखे छम्ह छखे थः थःगु लँ लिना वन।

* * *

व हे उपकारक मनु थःमं प्राण वचेयाना बियापिं थायू वन। स्यनातःगु अनुसारं बनारसया दक्षिण ध्वाखायू च्वना सःतल—“पासा सुव!” वाउं-भत्तु थथे सः तूगु तायूवं न्होने थ्यंक वल। अले खँ खँ वाउंभत्तुं वयागु कारण नं न्यन। मनु नं धाल—“खः जि थन छुं धन मुंकेत वयागु, ज्या दसा ज्या यायू। जि छें कायू, कलापित साव नयूत कष्ट जुल।” थुलि धायूवं वाउंभत्तुं आसेन्हि धया वन। पलख लिपा

वं थः पासाया लागी जुजुया मोल्हुया च्वंगु ताः स्वया, तिसा वस पिया च्वंपिन्त मिखा पीका मोतिमा छमा द्वाथं ज्वना वयात बी हल।

व हानं थःमनु पासायाथायू नाप ला वन। अन वं थः पासायात विश्वास याना व मोतिमाः बिचा याना-तयूत विल। वाउंभत्तुयागु खँ नं कन।

पलख लिपा नायूखिं च्चेक वगु थ्यन। दुवाते दुवाते दना धाल—“थौं म्ही जुजुया मोतिमाः छमा तन। यदि सुनां नं लुईका बी फसा वैत भारीं तःधंगु मान बी।” थ्व खँ न्हेपने द्दहां वने वं व अकृतज्ञ मित्र द्वेषी मनूया मने लोभ जुल। अले वं हरेकपाखें नं थःत लाभगु खने वं सिपाहीतयूथायू वना फुक्कं खँ कन। सिपाहीत वया पासाम्हसित मोतिमाः ज्वंका जुजुयाथायू न्होने यंकल। जुजुं छकलं हे भोके जुया धाल—“का, थ्व जिगु मोतिमाः हे मधासे खुयायंकीम्हयात तथें पाला स्यायू यंकि।”

अनं निसें वैत लहा ल्यूने तथा चिना यंकल। दक्षिण ध्वाखायू थ्यनेवं वयात नाग पासा लुमन। अले वं छुं वया पाखें जित उपकार ज्जोला धैगु आशायाना वं स्यना तःथें सःतल—“दीघ, पासा दीघ।” नाग चा दूँ पिहां वल। वं थःम्ह पासा खनेवं फुक्कं खँ सिल। तुरन्त भेष बदले याना सिपाहीतयूथायू वना धाल—“आसेन्हि, थ्वयात पलख स्यायू मत्यनिं!” हानं व काचा काचां नागतुं जुया रानीयात न्या वन। रानी-यात मूच्छ्रां ज्जोक न्यायू धुंका पासाम्ह सिथायू वल। न्हेपने न्याक वना छुं खँ धाल।

महारानी मूच्छ्रां ज्जी वं विष लिकायू सःम्ह वैद्य मा मा जुल। नाग मनु जुया वना जुजुयात धाल—“महाराज, व स्यायूत यंकातःम्ह मनु विष साव लिका-यूसः।” जुजुं तुरन्त वयात पुलिस छवया सतके

छवत । मनु अन थ्यने वं थःम्ह पासा नागं धाःथें लः
छपासःलंछ्वाका विष लिक्कया बिल । जुजु खुसीजुया
अले धन सम्पति यक्व दय्क बिल । लिपा वं मोतिमा
प्राप्त जूगु हाल व वनया खँ फुक्कं जुजुयात कन । लिपा

जुजुं वं धागु अनुसारं व नागया छें व वाउं भत्तु बाय्
चवनीगु सिमा फुक्कं घेरे याना तःखागु छें देका
बिल । स्व्हं सुखपूर्वक जीवन भर तक अन चवना आय्
फवीवं थःथःगु कर्मानुसार वन ।

समाचार

विहार दान

थ्व हे फाल्गुण १० गते बलम्बुई स्थानीय श्रद्धालु-
दातापिनिगु पाखें तयार जूगु प्रणिधि पूर्ण महा विहार
दानया उत्सव धुम धामं जुल ।

प्यखेरनं बौद्ध ध्वजा व्वय्का ध्वाखा दय्का सुथं
निसें उत्सव जुल । थानकोटं निसें विहार तक जुलूस
जुल । गुकी यें, यल व गां गामे च्वंपिसं भाग काल ।

सुथे ६ बजे प्रज्ञानन्द स्थविरयापाखें शील प्रदान
जुल, अनं बुद्ध प्रतिमा स्थापना, व उदघाटन याना बुद्ध
पूजा यात । तदन्तर भिक्षु सुबोधानन्दं १० बजे तक्क

धर्मोपदेश याना बिज्यात । अले संघ भोजन जुल ।
बौद्ध चरित्रानुसार न्हिने परित्राणपाठ व धर्मदेशना
जुल । लिपा सायनकाले मत-पूजा याना महा परित्राण
पाठ शुरूयात । ११ गते सुथेसिया ६॥ बजे पाठ सम्पूर्ण
जुल । अनं सकल श्रोतागणपिन्त महा परित्राणया सूत्र
का व जल इना बिल ।

उखुनु ११ बजे नं भिक्षु संघपिन्त भोजन याका १॥
बजे फुक्क श्रद्धालु उपासक उपासिकापि मुना कल्प
वृक्षादि अष्ट परिस्कार सह विहार दानयाना पुण्यानु
मोदन सकलें मिले जुया लय्लय् तातां यात ।

कुशीनगर भिक्षु-संघ

लय्ताय् दुगु खं खः हाले हे कुशी नगरे 'कुशीनगर भिक्षु-संघ' नामं छगू संघ संस्था स्थापना जुल । उगु
संस्था सरकारयापाखें नं स्वीकार याना रजिष्टर्ड नं ज्वी धुंकल । आः फुक्क कुशीनगरया देखभाल थ्व हे संस्थां
याई व अनया सम्पति नं थ्व हे संस्थायागु माने याई । सरकारं थ्व संस्थायात ७० पी बुं नं परित्याग यागु दु ।

थ्व संघ सभाया सभापति भ्नी धर्मोदय सभाया सभापति पूज्य चन्द्रमणि महास्थविर खः । मन्त्री
स्थानीय त्रिपिटकाचार्य भिक्षु धर्मरक्षित । थ्व संघया उद्देश्य थ्व खः—

- (१) भारतवर्षे बौद्ध-धर्मया प्रचार व प्रसार याय्गु ।
- (२) देश विदेशं वन्दना (यात्रा) या लागो वैपि यात्रीपिन्त विश्राम,नय् त्वनेगु आदि समुचित प्रबन्ध याय्गु ।
- (३) वन्दनायालागी वपि निर्धन व असहाय यात्रीपिन्त आवश्यकतानुसार सहायता प्रदान याय्गु ।
- (४) रोगी यात्रीपिन्त उपचार आदि फुक्क प्रबन्ध याय्गु ।
- (५) बौद्ध संस्कृति व बौद्ध धर्मया प्रचार व प्रसारया निरति बौद्धधर्म ग्रन्थ हिन्दी, पालो, अंग्रेजी आदि
भाषाया आवश्यक ग्रन्थ पिकाय्गु ।
- (६) बौद्ध विहार कुशीनगर व उक्किया अन्तर्गते चवनीपिं, विहारे स्थायी रूपं निवास याईपिं भिक्षु,
श्रामणेर, अनागारिका एवं इमि शिष्यपित शिक्षा व ज्ञानार्जनयाय्गु सुविधा प्रदान याय्गु ।
- (७) कुशीनगरया जिर्णोद्धार व विकासया कार्ययाय्गु ।
- (८) बौद्ध विहार कुशीनगर द्वारा संचालित ज्वीगु विद्यालय, पुस्तकालय, वाचनालय आदि संस्थाया
देख-भाल याय्गु व उक्किया उन्नतियाकोशिश याय्गु ।
- (९) कुशीनगरे ज्वीगु बौद्ध-सम्मेलन व अन्य बौद्ध कार्यया सुचारु रूपं संचालन याय्गु ।

लुम्बिनी रोगी सेवा

लुम्बिनी । वंगु २० नवम्बरं निसं थौं तक्क यात्री व आसपासया ग्रामवासीपिं याना निसः व नीनिम्ह रोगीपिन्त सेवा याना लाय्का बी धुंकल । थ्व भिंगु ज्या भिक्षु चुन्दं याना विज्याना च्वंगु दु । आशा दु, वसपोलं वक्क रोगीपिनिगु सेवायाय्गुली सफल याई व याकनं हे लुम्बिनी हानं न्हापाथें मानसिक व शारीरिक रोग दूर ज्वीगु स्मरणीय तथा रमणीय थाय् ज्वी ।

अनिचावत संखारा

थ्व वंगु १५ फरवरी खुनु श्रद्धावती महा उपासिका लक्ष्मीमाया आका भाकां दिवंगत जुल । वसपोल श्री मुमङ्गल विहारया प्रधान उपासिका व धार्मीक समाजया नकीनि नंखः । वसपोलं छम्ह काय् भिक्षु याना* निम्ह म्हाय् अनागारिका याना थेरवादी शासने त्यवा व्यूगु धर्म प्रेमया चि खः ।

दिवंगत ज्वी छन्हु न्ह्यो त्कं सकल भिक्षु संघ व अनागारिकापिन्त भोजन याका अन्तिम दानयाना सर खुनु यें विज्याय् धका विज्याम्ह लँसं बूबहाले छम्ह लुकंमिया छें द्राहां विज्यात । साव दुःखया खँ खः तले हे वने मफेक अन वसपोलयात छु तिन्न वेदना जुल थें स्वानेतुं भोसुना च्वन । लिपा छें च्वंपिसं सु स्वाने च्वना च्वम्ह धका स्वलं थःपिनि मामजु ! का का थन छु जुल धका हाल । तुरन्त छें (हिटी फुसे) खवर विल । छें जहानपिं सकलें वना तामनाने तथा थःगु छें हल । डाक्टर वैद्यपिसं प्रयत्न याना च्वंकं च्वंकं उखुनु हे ८ बजे “भन्ते ! आपा मंत, काल न्ह्योने थ्यने धुंकल” धका धाईम्ह दयिकां सदाया लागी मिखा तिसिना वन ।

थ्व आकस्मिक घटनां फुक्क मनूत त्वलेहे जुल । कन्हे खुनु फुक्क भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, उपासक उपासिकापिं थ्यंक वल । सकसिनं हानं छक उम्ह त्यागीयागु खा स्वाल हानं फुक्कं श्मशाने थ्यंक दुःखी जुया ल्यूल्नु वन । अन बौद्ध चरित्रानुसार मागु कार्ययाय् धुंका अग्नि संस्कार जुल ।

जिमि प्रार्थना दु, दिवंगत महाउपासिकायात सुख शान्ति प्राप्त ज्वीमा । नाप नापं सकल शोकी परिवारपिं नाप जिमिगु नं समवेदना दु ।

खवविहाय् कृपिं

पूर्णमान आदि

आनन्दकुटीया उपासक उपासिकापिं

उम्ह महात्यागी उपासिका दिवंगतं याना जिमितं नं अत्यन्त दुःख जुल । जिमिगु नं प्रार्थना दु, वसपोल-यात सुख-शान्ति प्राप्त ज्वीमा । नापं फुक्क शोकी परिवारपिं नाप जिमिगु नं समवेदना दु । —सम्पादक

आवश्यक सूचना

आगामी वैशाख अंकया लागी लेख, कविता, निबन्ध छवया हया दीपिं लेखक भाजु मैजुपिसं मार्च महीनाया अन्ततकं ध्यनीगु कथं थःगु रचना छवया हया दी माल । अन्यथा वैशाख अंके न्हंका बी फ़ै मखु । सम्पादक—“धर्मोदय”

निवेदन—

लेख छवया हया दीपिसं व्यक्तिया नामं छवया महसे सम्पादक “धर्मोदय” नामं छवया हया दिसँ । पत्रिका मध्यंगु, ग्राहक सम्बन्धी खँ, चन्दा आदिया खँ सम्पादकया नामे छवया हया दी मते । व्यवस्थापकया नामं छवया हया दिसँ । लेख, समा-लोचना, समाचार व्यवस्थापकया नामे छवया हया मदीसे सम्पादक ‘धर्मोदय’ या नामं छवया हया दिसँ ।

गुगु पौली सम्पादक ‘धर्मोदय’ वा व्यवस्थापक ‘धर्मोदय’ छुं मच्चसे खालि ‘धर्मोदय’ कार्यालय ४ नं०, रामजीदास, जेटिया लेन, कलकत्ता—७ जक चवया हल धाःसा व पौया लिसः बीगु ल्यना चने फ़ु ।

सभा सम्बन्ध ज्या मन्त्री ‘धर्मोदय सभा’ या नामे छवया हया दिसँ । सम्पादक व व्यवस्थापकया नामे छवया हया दी मते ।

लेख छवया है दीपिसं खामे थथे चवयादीगु कष्ट याना दिसँ—

सम्पादक ‘धर्मोदय’

४, रामजीदास, जेटिया लेन,

कलकत्ता—७

ग्राहक चन्दा, पत्रिकायात चन्दा, पत्रिका मध्यंगु आदि खँया बारे व्यवस्थापक-यात चवया दिसँ—

व्यवस्थापक ‘धर्मोदय’

४, रामजीदास जेटिया लेन,

कलकत्ता—७